

**T.C.
SİİRT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

Zeynel Abidin DEMİR

**ORTAÖĞRETİM SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KİTAP OKUMA
ALİŞKANLIKLARININ İNCELENMESİ- SİİRT ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Cahit EPÇAÇAN

SİİRT-2016

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Siirt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum " ORTAÖĞRETİM SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KİTAP OKUMA ALIŞKANLIKLARININ İNCELENMESİ- SİİRT ÖRNEĞİ" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezim sadece Siirt Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

Tezimin bir yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

11/03/2016

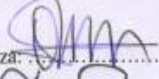
Zeynel Abidin DEMİR

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Doç. Dr. Cahit EPÇAÇAN danışmanlığında Zeynel Abidin DEMİR tarafından hazırlanan bu çalışma 11/03/2016 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği / oy çokluğu ile Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Abdulhak Halim ULAŞ

İmza:

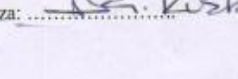
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Cahit EPÇAÇAN

İmza:

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Oğuzhan SEVİM

İmza:

Jüri Üyesi : Yard. Doç. Dr. Cevdet EPÇAÇAN

İmza:

Jüri Üyesi : Yard. Doç. Dr. Abdulkadir KIRBAŞ

İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir.

16.03.2016

İmza

Doç. Dr. Okkeş KESİCİ

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
<u>İÇİNDEKİLER</u>	III
<u>ÖZET</u>	VI
<u>ABSTRACT</u>	VII
<u>KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ</u>	VIII
<u>TABLolar DİZİNİ</u>	IX
<u>ÖN SÖZ</u>	XII
<u>GİRİŞ</u>	1

1. BÖLÜM

<u>1.2. Problem Durumu</u>	<u>2</u>
<u>1.3. Problem Cümleleri</u>	<u>4</u>
<u>1.4. Alt Problem</u>	<u>4</u>
<u>1.5. Sayıtlar</u>	<u>5</u>
<u>1.6. Sınırlamalar</u>	<u>6</u>
<u>1.7. Araştırmanın Amacı</u>	6
<u>1.8. Araştırmanın Önemi</u>	7
<u>1.9. Tanımlar</u>	9
<u>1.9.1. Okuma Kavramı</u>	9
<u>1.9.2. Alışkanlık</u>	10
<u>1.9.3. Okuma Alışkanlığı</u>	10
<u>1.9.4. Başarı</u>	11
<u>1.9.5. Akademik Başarı</u>	11
<u>1.9.6. Eğitim</u>	12

1.9.7. Öğretim.....	12
1.9.8. Tutum ve Okuma Tutumu	13

2. BÖLÜM

2. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI	15
2.1. Okuma Alışkanlığını Etkileyen Faktörler	15
2.1.1 Okumanın Önemi ve İşlevi	15
2.1.2. Okuma Alışkanlığı Kazandırmada Anne-Baba ve Öğretmenin Rolü	17
2.1.3. Aile Bireylerinin Kitap Okuması	19
2.1.4. Okuma Alışkanlığı Kazandırmada Toplumsal etkenler	19
2.1.5.Okuma Alışkanlığı Kazandırmada Eğitimin Rolü	20
2.1.6. Ülkelerin Gelişmişlik Düzeyi	21
2.1.7. Kütüphane Kullanımı.....	21
2.1.8. Düşünce Özgürlüğü	22

3. BÖLÜM

3. MATERYAL VE METOT.....	24
3.1. Araştırmanın Modeli	24
3.2. Evren ve Örneklem.....	24
3.3. Veri Toplama Araçları	25
3.4. Verilerin toplanması	26
3.5. Verilerin Analizi.....	26

4. BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM.....	28
---------------------------	----

4.1. Anketlerin Analizi.....	28
4.2. Öğrencilerin Kitap Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Değerlendirme.....	48

5. BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER	51
5.1. Sonuç.....	51
5.2. Öneriler.....	60
5.2.1. Uygulamaya Dönük Öneriler.....	60
5.2.2 Aileler İçin Okumaya Yönelik Öneriler	60
5.2.3. Öğretmenler İçin Okumaya Yönelik Öneriler	61
5.2.4. Öğrenciler İçin Okumaya Yönelik Öneriler	62
5.2.5. Okuma Üzerine Yapılacak Çalışmalara Yönelik Öneriler	63
KAYNAKÇA.....	64
EKLER	69
ÖZGEÇMİŞ	74

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORTAÖĞRETİM SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KİTAP OKUMA ALIŞKANLIKLARININ İNCELENMESİ (SİİRT ÖRNEĞİ)

Zeynel Abidin DEMİR

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Cahit EPÇAÇAN

2016, 86 Sayfa

Başkan : Doç. Dr. Abdulhak Halim ULAŞ

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Cahit EPÇAÇAN

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Oğuzhan SEVİM

Jüri Üyesi : Yard. Doç. Dr. Cevdet EPÇAÇAN

Jüri Üyesi : Yard. Doç. Dr. Abdulkadir KIRBAŞ

Bu çalışma, Siirt il merkezi ile Kurtalan ve Şirvan ilçelerinde bulunan ortaöğretim okulları son sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Siirt il merkezi ve ilçelerinde ortaöğretim son sınıfında okuyan öğrencileri, örneklemini ise 2014- 2015 eğitim-öğretim yılında Siirt il merkezi ile Kurtalan ve Şirvan ilçesindeki bulunan 13 lisede okuyan toplam 1034 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla okuma alışkanlığı anketi kullanılmıştır. Toplanan veriler 0.05 anlamlılık düzeyinde sınanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde aritmetik ortalama, standart sapma, yüzde ve frekans gibi betimsel istatistikler yanında geçerlik güvenilirlik analizlerinde Croanbach Alpha, Pearson Korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. İncelenen iki grup arasında, belirlenen değişken açısından fark olup olmadığını belirlemek için Independent Samples T-Test, Tek Yönlü Varyans analizi (Anova) ve Scheffe istatistik tekniği kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre okuma alışkanlıkları demografik özelliklere göre farklılaşmaktadır. Ailenin gelir düzeyi ile okuma alışkanlığı arasında pozitif yönde ilişki görülmektedir. Okuma alışkanlıkları, sosyokültürel özelliklere göre farklılaşmaktadır. Öğrenciler genel olarak okumaya karşı olumlu bir tutum sergilemekte ve kitap okumaktadırlar. Ancak yeterli düzeyde kitap okuma alışkanlığının olmadığı ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ortaöğretim, Öğrenci , Okuma, Alışkanlık,

ABSTRACT

MS/PH.D THESIS

**ANALYSIS OF READING HABITS OF SECONDARY EDUCATION SENIOR CLASS
STUDENTS – SİİRT**

Zeynel Abidin DEMİR

**The Graduate School of Nature and Applied Science of Siirt University
The Degree of Master Science / Doctor of Philosophy
In Electrical-Electronics Engineering**

Advisor: Doç. Dr. Cahit EPÇAÇAN

2016, 86 pages

Jury : Doç. Dr. Abdulkhak Halim ULAŞ

Jury : Doç. Dr. Cahit EPÇAÇAN

Jury : Doç. Dr. Oğuzhan SEVİM

Jury : Yard. Doç. Dr. Cevdet EPÇAÇAN

Jury : Yard. Doç. Dr. Abdulkadir KIRBAŞ

This study aims to analyze reading habits of secondary education senior class students in Siirt city center, Kurtalan and Şirvan districts; in terms of different variables. Scanning method was used in the study. Population of the study are the secondary education senior class students in Siirt city center and Kurtalan and Şirvan districts, sample of the study are the 1034 students that study in 13 high schools in Siirt city center and Şirvan and Kurtalan districts. Reading habits questionnaire and reading habit setting scale were used to collect data for the study. Collected data tested in 0,05 significancy level. In the analysis of the data, descriptive statistics like arithmetic average, standard deviation, percentage and frequency were used and Croanbach Alpha, Pearson Correlation indexes were calculated in validity and reliability analysis. Samples T-Test, One Way Variant analysis (Anova) and Scheffe statistics technique were used to find whether there is a difference between the two groups in terms of chosen variable.

According to the findings of the study, readig habits change according to demographical features. There is a positive relationship between the income of the family and the reading habit. Reading habits differ according to socio-cultural features. Students generally have a positive attitude towards reading and they read books. But it is found that there are no significant reading habits.

Key Words : Secondary Education, student, Reading, Habit,

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

Kısaltma   Açıklama

a: Katsayı, bir grafiğin yatay eksenidir.

Df: Serbestlik derecesi

F : Varyans

f: Katılımcı sayısı

Mean: Ortalama

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MEM: Milli Eğitim Müdürlüğü

Mod: En çok tekrarlanan sayı

N : Frekans

X : Aritmetik Ortalama

P : Anlamlılık Derecesi

Ss : Standart Sapma

Sd: Serbestlik Derecesi

SPSS: Statistical Package For Social Sciences

Vd.: Ve diğerleri

SED : Sosyo Ekonomik Düzey

TABLolar DİZİNİ

Sayfa

Üçüncü Bölümün Tablo ve Şekilleri

Tablo 3.1. Evreni Oluşturan Okullar ve Öğrenci Sayıları..... 25

Tablo 3.2. Evreni Oluşturan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı 25

Dördüncü Bölümün Tablo ve Şekilleri

Tablo 4.1. Katılımcılar ve Demografik özellikleri..... 28

Tablo 4.2. Anket Maddelerine İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları..... 30

Tablo 4.3. Cinsiyete Göre Bağımsız Gruplar t Testi Sonucu 33

Tablo 4.4. Yerleşim Yeri Göre Bağımsız Gruplar t Testi Sonucu 33

Tablo 4.5a. Okul Türü Bağımsız Değişkenine Göre Öğrencilerin Kitap alışkanlığına Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları 34

Tablo 4.5b. Okul Türüne Göre Öğrencilerin Kitap Alışkanlığına İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu..... 34

Tablo-4.6a. Annenin Öğrenim Düzeyi Bağımsız Değişkenine Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları 35

Tablo-4.6b. Annenin Öğrenim Düzeyine Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu 35

Tablo-4.7a. Babanın Öğrenim Düzeyi Bağımsız Değişkenine Göre Öğrencilerin Kitap okumaya Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları 36

Tablo-4.7b. Babanın Öğrenim Düzeyine Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu..... 36

Tablo-4.8a. Anne Mesleği Bağımsız Değişkenine Göre Öğrencilerin Kitap okumaya Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları 37

Tablo-4.8b. Anne Mesleğine Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu	37
Tablo-4.9a. Baba Mesleği Bağımsız Değişkenine Göre Öğrencilerin Kitap okumaya Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları	38
Tablo-4.9b. Baba Mesleğine Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu	38
Tablo-4.10a. Kardeş Sayısı Bağımsız Değişkenine Göre Öğrencilerin Kitap okumaya Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları	39
Tablo-4.10b. Kardeş Sayısına Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu	39
Tablo-4.11. Anne ve Baba beraber Yaşama Bağımsız Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar t Testi Sonucu	40
Tablo-4.12a. Aile Geliri Bağımsız Değişkenine Göre Öğrencilerin Kitap okumaya Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları	40
Tablo-4.12b. Aile Gelirine Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu	41
Tablo-4.13. Evde Kitaplık Durumu Bağımsız Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar t Testi Sonucu	41
Tablo-4.14a. Kitap Okumaya Günlük Ayrılan Süre Bağımsız Değişkenine Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları	41
Tablo-4.14b. Kitap Okumaya Günlük Ayrılan Süreye Göre Öğrencilerin kitap Okumaya ilişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu	42
Tablo-4.15a. Okuduğu Kitap Türü Bağımsız Değişkenine Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları	42
Tablo-4.15b. Okuduğu kitap türüne Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya İlişkin	

Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu	43
Tablo-4.16. Günlük Gazete Okuma Bağımsız Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar	
T Testi Sonucu	43
Tablo-4.17. Dergi okuma Bağımsız Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi	
Sonucu	43
Tablo-4.18a. Günlük Ders Çalışma Süresi Bağımsız Değişkenine Göre	
Öğrencilerin Kitap Okumaya Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin	
Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	44
Tablo-4.18b. Günlük Ders Çalışmaya Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya İlişkin	
Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu	44
Tablo-4.19a. Kitap Okumaya Engel Durumlar Bağımsız Değişkenine Göre	
Öğrencilerin Kitap Okumaya Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik	
Ortalama ve Standart Sapmaları	45
Tablo-4.19b. Kitap Okumaya Engel Durumlara Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya	
İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu.....	45
Tablo-4.20a. Ayda Okunan Kitap Sayısı Bağımsız Değişkenine Göre Öğrencilerin	
Kitap Okumaya Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve	
Standart Sapmaları.....	46
Tablo-4.20b. Ayda Okunan Kitap Sayısına Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya İlişkin	
Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu.....	46
Tablo-4.21. Kitap Okumada Anne Baba Yönlendirme Bağımsız Değişkenine Göre	
Bağımsız Gruplar t Testi Sonucu.....	46
Tablo-4.22a. Aile Bireyleri Boş Zaman Değerlendirme Bağımsız Değişkenine Göre	
Öğrencilerin Kitap Okumaya Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik	
Ortalama ve Standart Sapmaları	47
Tablo-4.22b. Aile Bireyleri Boş Zamanlarını Değerlendirmeye Göre Öğrencilerin Kitap	
Okumaya İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu	47

ÖN SÖZ

Kültür ve bilginin en temel kaynağı olarak kabul edilen kitaplar kuşkusuz insanların ve toplumların hayatında da önemli bir yere sahiptir. Bilgi, kültür ve eğitimin en önemli aracı olma özelliğini devam ettiren kitapların bu özelliğini devam ettirmesi ancak okuma alışkanlığı ile mümkündür. Bireylerin ve toplumların gerçek değeri ancak bilgi ve kültürle ortaya çıkar. İlerlemek, gelişmek, yükselmek bilgiyle dolasıyla okumakla mümkündür. Bilgi en güçlü ve etkili silahtır.

Başarılı, donanımlı, bilgili insan olmanın yolu okumaktan geçer. Düşünen, sorgulayan, anlayan bir nesil yetiştirmek bir ülke için çok önemlidir. Böyle bir nesil yetiştirmek de kitap okuma alışkanlığıyla mümkündür. Bu nedenle okuma alışkanlığını kazandırmak sadece okulların görevi değil, tüm kurum ve kuruluşların görevidir. Bu alanda topyekûn bir gayret ve çalışma başlatmak gerekir. Sınavlara endeksli ve akademik başarı hedefleyen bir eğitim anlayışı içerisinde öğrencilere okumalarının gerekliliğini anlatmanın zorluğu ortadadır.

Bu araştırma, 2014-2015 eğitim öğretim yılında, Siirt il merkezi ve iki ilçesinde ortaöğretim okulları son sınıfında (12. Sınıf) okuyan toplam 1034 öğrencinin kitap okuma alışkanlığını incelemektedir. Bu çalışmada betimsel araştırma modeli kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında anket tekniği kullanılmıştır. Bu araştırma, öğrencilere, velilere, eğitimciler ve ülkemizi yöneten yetkililere yol göstermesi bakımından önem arz etmektedir.

Bu çalışma boyunca bana her türlü desteği sağlayan aynı zamanda tez danışmanım olan, çok değerli hocam Doç. Dr. Cahit EPÇAÇAN ve anketleri analiz etmemde bana destek olan Yard. Doç. Dr. Cevdet EPÇAÇAN'a teşekkürü bir borç biliyorum. Yine çalışmamda maddi ve manevi her türlü desteğini esirgemeyen aileme, okuldaki çalışma arkadaşlarıma ve anketleri uygulamamda bana destek veren anketi uyguladığım okul yöneticilerine, öğretmenlere ve öğrencilere sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

GİRİŞ

Kişinin kendini tanımasında, toplumsallaşmasında, sağlıklı bir toplumun oluşmasında ve devam etmesindeki en önemli etken kitap okuma alışkanlığıdır. Bu nedenle okuma alışkanlığını kazandırmak için, bir seferberlik gibi tüm toplumu bu konuda harekete geçirmek, okumaya karşı herkesin ilgisini artırmak gerekir. Okuma alışkanlığının kazanılması için en uygun dönem kuşkusuz çocukluk dönemidir. 10–12 yaşlar arasında kazanılmış okuma alışkanlığı, çocuğun yetişkinlik dönemindeki okuma alışkanlığının temelini oluşturur.

Bilginin altın çağı olan ve bilginin en güçlü silah olduğu günümüzde, okuma alışkanlığı bilgi, kültür, eğitim faaliyeti olarak da ayrı bir önem kazanmaktadır. Bireysel anlamda olduğu kadar toplumsal anlamda okumanın önemi azımsanamaz. Bunun yanında okumanın bireysel ve zihinsel gelişimin yanında akademik başarıyla olan ilişkisi de önem arz etmektedir.

Okuyan bireyler, daha iyi konuşur, daha iyi düşünür. Kelime hazinesini geliştirmenin en iyi yolu kitap okumaktır. Okula giden öğrencilerimize kitap okuma alışkanlığını kazandırmak bu anlamda çok önemli. Okulun amacı sadece akademik başarı değil, aynı zamanda okuyan, düşünen, Türkçe'yi iyi konuşan, sorgulayan ve hayal kuran öğrenciler yetiştirmektir. Gençlerimiz, ders yoğunluğu, sınav kaygısı, internet bilgisayar gibi etkenler yüzünden kitap okumaya yeterince zaman ayıramıyorlar. Öğrencilerin kitap okuma düzeyini ortaya çıkarmak ve okuma alışkanlığını kazandırmak için gerekli tedbirleri almak elzemdir.

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümleleri, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın sayıltıları, araştırmanın sınırlılıkları ve araştırma için önemli görülen bazı kavramların tanımları sunulmuştur.

1. BÖLÜM

1.2. Problem Durumu

Günümüzün baş döndürücü gelişmelerine, teknolojik yeniliklere ve ilerlemeye rağmen okumaya olan ihtiyaç azalmamakta, tam aksine daha da artmaktadır. Farklı bilgi kaynaklarına rağmen en etkili ve güvenilir bilgi kaynağı kitaplardır. Bununla birlikte teknolojinin hayatı kolaylaştıran bize yeni fırsatlar sunan yönlerinin yanında kuşkusuz birtakım problemleri de beraberinde getirdiği bir gerçektir. Birçok kaynaktan gelen farklı bilgiler bilgi kirliliği oluşturmakla birlikte, teknoloji, insanları rahata ve kolaylaştırmış ve ne yazık ki okuma azalmıştır. “Her şeyi çok kolay elde eden insanoğlu zihinsel faaliyeti de azaltmıştır. Okuma faaliyetinin zihinsel bir faaliyet olduğu düşünülürse konunun önemi daha kolay anlaşılacaktır. Okuma faaliyeti sırasında beyinde sonsuz sayıda hücre harekete geçirilmektedir.” (Bamberger,1991). Bu bağlamda, okuma faaliyeti zihinsel gelişmeyi sağlayıcı önemli bir aktivite olarak tanımlanmaktadır.

Kitap okuma alışkanlığı geliştiren bireylerin sosyal, psikolojik ve zihinsel yönü (Bu noktada akademik başarı ön plana çıkıyor.) gelişmektedir.

Günümüzde değişik sebeplerden dolayı okuma alışkanlığı kazanma ve kazandırma ile ilgili sıkıntılar yaşanmaktadır. Okuma alışkanlığının olmayışı insanları hem nicel hem de nitel olarak etkilemektedir. Bu problemin çözümü büyük ölçüde aileye ve okula düşmektedir. Aileyi de yetiştiren okullar olduğundan bu yük önemli ölçüde öğretmene ve idarecilerin yönlendirmelerine bağlıdır. Okullarda bu konuda iyi yetişmiş idareci ve öğretmenler bu problemin çözümünde çok olumlu roller üstlenerek çözüme önemli katkıda bulunabilirler.

İnsanlar, ne yazık ki faydalı olan kitap okuma, spor yapma, akraba ziyareti gibi etkinlikler yerine, zararlı olan, zamanını çalan ve zihinsel yönden gerilemesine neden olan teknolojik araçlara daha çok zaman ayırmaktadır. “Günümüzde kitle iletişim araçlarındaki çeşitlilik ve kolaylık ister istemez insanların alışkanlıklarına da yansımış insanlar daha yaygın olan daha kolay ulaşılan iletişim vasıtalarını tercih eder duruma gelmişlerdir. Bunun yanında evimizin içine kadar giren televizyonlar, cebimizdeki telefonlar, internet alışkanlıkları kitap okumaya ayrılan zamanı ciddi anlamda tehdit

eder duruma gelmiştir. Sosyal değişimin dengesiz biçimde olduğu toplumlarda “okuma alışkanlığı”nın yerini “seyretme alışkanlığı”nın aldığı söylenebilir.” (Çoraklı,1988). Bütün bunlara rağmen okumanın yeri hiç kuşkusuz çok ayrıdır. Hiçbir teknolojik araç bilgi edinmede kitap kadar etkili ve zevkli olamaz.

Okuyan insan özgür insandır, okuyacağı kitabı seçme imkânı vardır. Beğendiğini okur, beğenmediği kitabı bir kenara atar. “ Okuma faaliyeti kişisel tercihlerin daha ön planda olduğu bireye özgür hareket etme ve seçme şansı tanıyan daha yararlı bir etkinliktir. Televizyonlarda reklam sorumlusunun lütfu ile kendisine sağlanan sınırlı türler arasından ya da güncel filmler arasından seçmek yerine, okuyucu bugünün veya geçmişin en iyi eserleri arasından bir seçim yapabilir. Kendisine en uygun zamanı ve yeri seçerek okuyabilir. Bunu istediği hızda yapabilir, yavaşlayabilir ya da hızlanabilir, ara verir, tekrar okur veya durur canı istediğinde düşünür. İsteddiği şeyi, istediği zamanda, yerde ve biçimde okuyabilir. Bu esneklik hem eğitim hem de zevk için okumanın sonsuz değerini daha da pekiştirir.” (Bamberger,1990).

Okuma eğitimle bazen eş anlamda da kullanılmaktadır. “ Okuma günümüzde hala en önemli eğitim aracı olarak karşımızda durmaktadır. İlk eğitimde okuma amaçken daha sonra bir araca dönüşmektedir. Okumanın bireylerin gelişimindeki rolü ve önemi hususunda göz önünde bulundurulması gereken bir başka nokta da okumanın vazgeçilmez bir eğitim aracı oluşudur.” (Coşkun, 2002).

Okuma kültür edinmede en önemli araçlardan biridir. “ Okuma meselesi aynı zamanda bir kültür meselesidir. Kültürün en önemli ögesinin dil olduğunu düşündüğümüzde bunun önemi daha iyi anlaşılacaktır. Dildeki sözcükler ve cümleler toplumun uzun yıllar kullanmasıyla o toplumda sürüp gelen ortak alışkanlıklar oluşturmuştur.”(Özbay,2002). Dil toplumda ortak kültür, ortak değerler oluşturmaktadır. Dilin daha etkin ve daha bilinçli kullanılması dilimizin seçkin eserlerini okumaya, okuma alışkanlığı kazanmaya bağlıdır. Dili daha iyi öğrenmek, dilin özelliklerini kavramak, dilin zevkine varmak da kitapla mümkündür.

Bir milleti millet yapan en önemli unsurlardan birisi dilidir. “Dilini unutan ve ona yabancılaşan bir millet kültürel kaynaklardan uzaklaşır. Bir milletin dilini bozdunuz mu, onun bütün kültür faaliyetini aksatmış, mazi ile alakasını kesmiş olursunuz. Dili altüst edilmiş bir millet, kendisini yaşatan ananevi kıymetlerden mahrum kaldığı gibi

istikbali yaratacak olan içtimai bir fikir nizamı da kuramaz. Böyle bir cemiyette vazih, derin ve ince bir ilim ve tefekkür hayatı doğamaz.” (Kaplan,1991)

Teknolojik gelişmelerin her yaştan insanı etkilediği günümüzde, kendi öğrenme ve gelişimini kontrol edip yönlendirmeye yeni başlayan bireylerin okumaya ne kadar zaman ayırdıkları önemli bir sorundur. “ Televizyon ve bilgisayar oyunlarının, okul çağı çocuklarının uzun zamanını aldığı gözlenirken, bunlarla birlikte daha cazip olanaklara sahip internet de öğrencilerin okul dışı zamanını işgal etmeye başlamıştır. İnternet kaynaklarına erişim ve çocuklar için uygunsuz sayfalara herkesin ulaşma olanağı hala problem olmayı sürdürürken, internetin, çocukların okuma becerilerini olumsuz etkilediği belirlenmiştir.” (Akpınar, 2004). İşte bu bağlamda internetin, cep telefonlarının, el tabletlerinin ve bilgisayarın okuma alışkanlığı üzerindeki etkisinin daha fazla gün ışığına çıkarılarak ek bulgular oluşturacağı ve bundan sonra yapılacak çalışmalara katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

1. 3. Problem Cümleleri

- ✓ Siirt ili ve ilçelerinde okuyan ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları düzeyi ne durumdadır?
- ✓ Okuma alışkanlığı farklı değişkenler bakımından etkilenmekte midir?
- ✓ Ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin okumaya, kitaba karşı tutumları nasıldır?
- ✓ Sosyo-ekonomik durumun okumaya etkisi ne düzeydedir?
- ✓ Orta öğretim son sınıf öğrencilerinin okullardaki ders yoğunluğu, üniversite sınavlarına hazırlanmaları ve sınav kaygısı kitap okumayı ne ölçüde etkilemektedir?

1.4. Alt Problemler

1. Ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları, cinsiyete göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?
2. Ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları, il ve ilçelere göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?

3. Ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları, okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları, ailelerinin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları, anne ve babanın mesleğine göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?
6. Ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları, kardeş sayısına göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?
7. Ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları, anne-babanın birlikte veya ayrı yaşamalarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
8. Ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları, ailelerinin gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
9. Ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları, evde kitaplık olup olmadığına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
10. Ortaöğretim son sınıf öğrencileri günlük kaç saat kitap okumaktadırlar?
11. Ortaöğretim son sınıf öğrencileri daha çok ne tür kitaplar okumaktadırlar?
12. Ortaöğretim son sınıf öğrencileri günlük gazete ve dergi okuyorlar mı?
13. Ortaöğretim son sınıf öğrencileri günlük kaç saat ders çalışmaktadırlar?
14. Ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin kitap okumasına engel faktörler nelerdir?
15. Ortaöğretim son sınıf öğrencileri ayda kaç kitap okumaktadırlar?
16. Ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin kitap okumasında anne-babanın etkisi var mı?
17. Ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin aileleri boş zamanlarını nasıl değerlendirmektedir?

1.5. Sayıtlar

Araştırmanın planlanıp yürütülmesinde, verilerin sağlıklı bir biçimde çözümlenmesi ve yorumlanması için bir takım varsayımlardan hareket edilmiştir. Bunlar;

1. Veri toplama aracı ilgili uzman görüşü alındıktan sonra düzenlenmiştir.
2. Veri toplanan örneklem, evreni temsil edebilecek büyüklükte olduğundan araştırma güvenli sayılmıştır.
3. Kullanılan ölçme aracı ve izlenen yöntemle araştırmanın amaçlarına ulaşılabilir.

4. Bilgi toplama formları kullanılmadan önce ölçme değerlendirme uzmanlarına İnceletilmiştir.
5. Anket formlarının doldurulmasına öğrenciler gönüllü olarak katılmıştır.
6. Katılımcılar, bilgi formundaki tüm sorulara hatasız cevap vermiştir.
7. Araştırma konusu, uzman görüşleri ve literatür taraması açısından geçerliliği yeterlidir.

1.6. Sınırlamalar

1. Bu araştırma, Siirt il merkezinde 9 okul, Kurtalan ilçesinde 2 okul, Şirvan ilçesinde 2 olmak üzere toplam 13 okulla sınırlıdır.
2. Bu araştırma, Siirt il merkezi ve iki ilçesindeki 2014–2015 Eğitim-öğretim yılında öğrenim gören 1034 ortaöğretim öğrencisinden elde edilen veriler ile sınırlıdır.
3. Bu araştırma, kullanılan veri toplama aracı ve bulguları ile sınırlıdır.
4. Bu araştırma, araştırmaya katılan ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin görüşleri ile sınırlıdır.

1.7. Araştırmanın Amacı

1. Ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları düzeylerini tespit etmek.
2. Okuma alışkanlığının farklı değişkenlere göre değişip değişmediğini ortaya çıkarmak.
3. Ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin okuma eğilimlerini ve tutumlarını tespit ederek bunun yeterli düzeyde olup olmadığını ortaya koymak.
3. Bilişim araçlarının olumsuz yönde okumayı hangi düzeyde etkilediğini tespit etmek.
4. Ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin girdiği YGS ve LYS sınavlarının okumayı nasıl etkilediğini tespit etmek.
5. Sosyo-ekonomik durumun okumaya etkisini tespit etmek.
6. Okuma alışkanlığı yeterli düzeyde olmayan öğrencilerin okuma alışkanlıklarının geliştirilmesi için gerekli önerileri sunmak.
7. Ülkemizde en önemli eğitim problemi olarak görülen okuma alışkanlıkları ile başarının geliştirilmesi ve artırılması için çözüm yolları ve öneriler sunmaktır.

1.8. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma kitap okumanın ve okuma alışkanlığının önemi üzerinde durmaktadır. “ Okuma eylemi, eleştirel düşünceyi diri tutmaktadır, özellikle de bu husus okumanın önemini artırmaktadır.” (Yalçınkılıç, 2007: 227). Zaten, Karaçam (2005: 1) da okumanın çok yönlü düşünmeyi, değerlendirmeler yapmayı ve düşünce üretmeyi olumlu yönde etkilediğini belirtmektedir.

Kitap en etkili iletişim araçlarından biridir. Geçmişle, bilgilerle, şairlerle, yazarlarla bir iletişimidir. Kitaplar insanın geçmişle, gelecekle yani hayatla olan iletişimini de değiştirmektedir. Okumanın bir beceri olduğu düşünüldüğünde bu beceri bir yaşam becerisidir. Coşkun (2002b: 231-244) geçmiş yaşantılar aracılığı ile oluşan bilgi, kültürel birikim, inançlar, değer yargılarının insanın kendi öz süzgecinden geçerek geleceğe aktarıldığını anlatıyor. Yalçınkılıç (2007: 227) bu yaşam becerisinin bireyin yaşamı boyunca kullanacağı bir etkinlik olduğunu söylüyor dolayısıyla da okumanın sadece eğitim kurumlarıyla sınırlandırılmaması gerektiğine dikkat çekiyor. Demek, özellikle toplumun üzerinde çok etkili olan basın ve yayın organlarının da okumayı teşvik etmesi, önemsemesi, olumlu anlamda katkı sunması gerekmektedir.

Çeşitli dönemlerden birçok düşünür kitap okumanın önemine değinmiştir. Ama her biri kitap okumanın farklı farklı yönleri üzerinde durmuştur. Horace Mann geleceğe yani ülkenin çocuklarına yatırım için toprağa buğday eker gibi kitap ekilmesi gerektiğini söylerken, Edward Bulwer Lytton, yasaların bile ortadan kalkabileceğini ancak kitapların her zaman baki kalacağını söyler. Victor Hugo, kitapları zor günlerde karşımıza çıkan birer dosta benzetirken, Shakespeare kitapları bir krallığa benzetmektedir. Kuran-Kerim’in ilk inen ayeti “Oku” dur. Peygamber efendimiz, Bedir savaşından sonra esir edilen kölelerden, 10 müslümana okuma yazma öğreten köleleri serbest bırakarak, okumaya verdiği önemi ortaya koymuştur. Thomas A. Kempis, “ Her yerde mutluluğu aradım, ama onu sadece küçük bir kitabı okuduğum küçük bir köşede buldum.” demiştir. Orhan Pamuk, “ Bir kitap okudum hayatım değişti.” diyerek, bir kitabın bile insan hayatını olumlu yönde değiştirebileceğini belirtmiştir.

Öğrenmek, sadece okumak demek değildir; ancak Aytaş (2003:155), okumanın göze ve kulağa hitap etmesi durumunda öğrenmenin % 94'ü gibi önemli bir kısmın geçildiğini ileri sürmüştür. O halde öğrenme süreci büyük oranda okumaya bağlı olarak sağlanıyor.

Arseven (2005:42) okumanın çocukların ve yetişkinlerin yaşama farklı yönlerden bakmasını sağladığını, hayatı tüm acılarıyla ve gerçekleriyle olduğu gibi tanıttığını söylüyor. Odabaş ve Polat (2008:435) da okumanın bireylerin yaşamları boyunca elde ettikleri bilgileri, becerileri, anlayışları güçlendirmekte olduğunu ve insanın hayata karşı direnme gücünü artırdığını gözler önüne seriyor.

Günümüzde, teknolojinin hızla ilerlemesi, bilişim araçları ve ulaşım araçları sayesinde yaşamın hızlı akışı içerisinde, insanların farklı yaşam tarzı ve zaman yönetimi önemli bir sorun teşkil etmektedir. Bu durumun yanında gündelik hayatın temel ihtiyaçları ve insanların uzun süre çalışması gibi faktörler nedeniyle insanların kendilerine ve okumaya zaman ayırmalarını zorlaştırmıştır. Öğrencilerin en temel vazifelerinden biri olarak okuma etkinliği görülebilir. Okumayı alışkanlık haline getirmeyen bir öğrencinin derslerden de başarılı olması düşünülemez, çünkü bir dersi başarmanın, öğrenmenin birinci şartı o dersi anlamaktır, bu da okumaktan ve okuduğunu anlamaktan geçmektedir. Bu çalışmada ortaöğretim son sınıf öğrencilerin okuma eğilimleri tespit edilecek belirlenen sonuçlar doğrultusunda öğrencilerin okuma alışkanlıklarında nelerin etkili olduğu ve okuma alışkanlığının düzeyi ortaya konacaktır. Okuma alışkanlığını etkileyen faktörler ışığında çözüm önerileri sunulacaktır. Bu çalışma, eğitim ve öğretim yapıcılarını, eğitim ve öğretim çalışanları, veliler, öğrenciler ve öğretmenler açısından önemlidir.

Anlamak için okumak gerekir. “ Okuduğunu anlama, okuma sürecinin hem özü hem de sonucu olarak kabul edilebilecek bir beceridir. Gerçekten de okuduğunu anlayabilen insanlar, hem çok okumakta, okumaktan zevk almakta hem de okudukça da öğrendiklerinin, anladıklarının miktarı ve kalitesi de artmaktadır.” (Epçaçan,2013). Okuduğunu anlamak için de, dili çok iyi bilmek ve kitap okuyarak kelime hazinesini geliştirmekle olabilir. Tüm dersleri anlamamanın birinci koşulu anlamaktır. Bir dersi anlamayan öğrenci, o dersten başarılı olması düşünülemez. Dolayısıyla kitap okuyarak, anlama yeteneğini geliştiren öğrenci diğer derslerde de daha çok başarılı olacağı muhakkaktır.

1.9. TANIMLAR

1.9.1. Okuma kavramı

Okuma kavramıyla ilgili olarak farklı tanımlar yapılmıştır. “Okuma, bir yazıyı, sözcükleri, cümleleri, noktalama işaretleri ve öteki öğeleriyle görme, algılama ve kavrama sürecidir.” (Kavcar vd.,1995). “Sözcüklerin duyu organları yoluyla algılanıp anlamlandırılması, kavranması ve yorumlanmasına dayanan zihinsel bir etkinliktir” (Özbay, 2006: 7).

Demek, okumak zihinsel bir etkinliktir. Zihin insanı yöneten, doğruya, iyiye sevkeden bir duyudur. “ Bireyin, bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak algılaması sonucu, okuma eylemini sürekli ve düzenli bir biçimde eleştirci bir nitelikte gerçekleştirmesidir.” (Yılmaz,1993). (Akyol,1998) ise, okumayı, “Yazılı ve yazısız kaynaklar, okuyucu ve çevrenin karşılıklı etkileşimi sonucu oluşan anlam kurma sürecidir.” diye tanımlamaktadır.

Sever (1997), okumanın, yazıdaki duygu ve düşüncelerin kavranması, çözümlenmesi ve değerlendirilmesi gibi fizyolojik, zihinsel ve ruhsal yönleri bulunan bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutlu bir gelişim süreci olduğunu söyler.

Özdemir'e (1983) göre ise, “ Basılı sözcükleri duyu organları yolu ile algılayıp bunları anlamlandırma, kavrama, yorumlamaya dayanan zihinsel bir etkinliktir.”

TDK'nın hazırladığı Türkçe Sözlük'te (1998), “ Yazıya geçirilmiş bir metne bakarak bunu sessizce çözümleyip anlamak veya aynı zamanda seslere çevirmek.” şeklinde tanımlanmıştır.

Kişilik oluşumunda anlamak, öğrenmek çok önemli bir faktördür. “Okuma, dil ile kişiliği sistematik olarak geliştiren en etkili araçlardan biridir. Okuma eğitim engellerini kaldırabilir. Böylece, öncelikle dilin geliştirilmesi ve entelektüel öğretimin ilerletilmesiyle daha eşit bir eğitim sistemine imkân sağlar.” (Bamberger,1990).

Dökmen'e (1994) göre, diğer bir açıdan okuma, algısal bir etkinliktir. Okumak demek, kelimeleri ya da cümleleri görmek demek değildir. Okuyabilmek, özellikle

anlayarak okuyabilmek için görmenin ötesinde bir takım zihinsel etkinlikler gereklidir. Okuma, bir algısal etkinliktir, bir düşünme sürecidir.

Gürcan (1999), okumayı şöyle tanımlamaktadır: Okuma, basılı, yazılı ya da görüntülü sözcükleri, simgeleri gözle algılayıp zihindeki sözcük anlamıyla bütünleştirerek anlamlandırma, buna bağlı olarak da kavrama, düşünme, yorumlayarak eleştirme ve tekrar düşünme faaliyetlerinin hızlı bir şekilde duyu organları ve beyin arasında gerçekleştirilen iletişimi içeren bir süreçtir.

Demirel'in (1996), tanımında, okumanın hem anlam yönüne hem de ses yönüne vurgu yapılmıştır: "Okuma, bilişsel davranışlarla psikomotor becerilerin ortak çalışmasıyla, yazılı sembollerden anlam çıkarma etkinliğidir. Diğer bir tanımla okuma, yazının anlamlı ses haline dönüşmesidir."

1.9.2. Alışkanlık

Alışkanlık, hepimizin günlük, haftalık veya aylık olarak sürekli tekrarlayarak yaptığımız işlere verilen bir isimdir. "Canlı bir varlığın tekrarlanan bir etkiyle edindiği tutum veya öğrenme sonucu otomatik olarak yapılan davranışlar." (Güney, 1998: 10).

Türk Dil Kurumu sözlüğünde, alışkanlık, bir işi tekrarlayarak kolaylıkla yapabilmek şeklinde tanımlanmaktadır. "Alışkanlıklar birey yaşamında çevreden, ebeveynlerden, öğretmenlerden, ideallerden davranış modelleri biçiminde elde edilir. Bu nedenle alışkanlıklar toplumsallaşmanın en önemli sonuçlarından biridir." (Bamberger, 1990).

1.9.3. Okuma Alışkanlığı

Okuma alışkanlığı, yaşam boyunca devamlı kitap okumayı tekrarlamaktır. "Okuma alışkanlığı bireyin, bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak algılaması sonucu, okuma eylemini yaşam boyu sürekli ve düzenli bir biçimde ve eleştirici / irdeleyici bir nitelikte gerçekleştirmesidir." (Yılmaz, 1993: 30). "Okuma alışkanlığı kişinin bir gereksinim olarak algılaması sonucu okuma eylemini, yaşam boyu sürekli ve düzenli biçimde gerçekleştirmesidir." (Devrimci, 1993:20).

Okay (2004), okuma alışkanlığı çerçevesinde ilmî ve meslekî kitapların dışında, sanat ve düşünce alanına giren eserleri kast ediyor. Herhangi bir meslek sahibinin kendi alanında yazılmış kitapları okuması, takip etmesini, esasen tabii ve zarurî olarak görüyor; sanat eserleri ve düşünce ürünü yani edebiyat ve felsefe eserlerinin okunmasını, okuma alışkanlığı içinde değerlendiriyor. Okuma alışkanlığının belirlenmesinde farklı unsurların bir arada düşünülmesi gerekir.

Dökmen' e (1994) göre, diğer bir açıdan okuma, algısal bir etkinliktir. Okumak demek, kelimeleri ya da cümleleri görmek demek değildir. Okuyabilmek, özellikle anlayarak okuyabilmek için görmenin ötesinde bir takım zihinsel etkinlikler gereklidir. Okuma, bir algısal etkinliktir, bir düşünme sürecidir.

Okumayı sürekli hale getirmek, günlük ve aylık olarak okumaya belirli bir zaman ayırmaktır.

1.9.4. Başarı

Başarı, bir işi bitirmek, bir sorunu çözmek, istenen hedeflere ulaşmak gibi anlamlara gelmektedir. “ Çıktı ve girdi arasında hedefle tutarlı fark.” (Güney, 1998: 30). Yani okula yeni başlayan bir öğrenci, okulu bitirdiği zaman bir fark olmalı, öğrenci okuldan bir şeyler öğrenmelidir. Eğer bu yoksa, başarıdan söz edilemez. Öğrenci, işlenen derslerden sonra girdiği sınavları kazanıyorsa, başarılıdır denilebilir. “ Başarı, istenilen bir sonuca ulaşma yönünde gösterilen ilerlemedir.” (Koç, 1981). “ Başarı, bir takım bilgi ve beceri edinmeyi gerektiren konularda kişinin istenilen düzeyde bir yeterlilik göstermesidir.”(Oğuzkan,1981). Her çocuk başarabilir anlayışıyla, öğretmenler hareket etmeli. Bilgi ve becerileri çocuklara aktarıp, sonunda bunu ölçmelidir. Derslerdeki kazanımları çocuklara kavratmak öğretmenin görevidir. Çocuklar da çalışarak, dinleyerek, yaparak bilgi ve becerisini geliştirip başarabilir. Başarmak, insanı mutlu eder.

1.9.5. Akademik Başarı

Başarı ve akademik başarı arasında az bir fark vardır. “ Başarı, bireyin isteyerek, yapabileceğine kendisini inandırarak motivasyon sağlaması, planlı, programlı çalışarak hedefe ulaşmasıdır.” (Basar, 2001).

Carter, akademik başarıyı herhangi bir okulda okutulan derslerde geliştirilen ve öğretmenlerce takdir edilen notlarla, test puanlarıyla ya da her ikisi ile belirlenen beceriler ya da kazanılan bilgiler şeklinde tanımlamıştır.

Akademik başarı, öğrencinin dönem sonunda aldığı Teşekkür ve Takdir belgeleriyle de somutlaşır. Yazılı sınavlardan belirlenen baraj notunu alan öğrenci başarılı sayılır. Proje ve performans ödevlerini yapıp, öğretmenden geçer puan almak da akademik başarıdır. Lise ve üniversite sınavlarını kazanıp bir okula sınavla yerleşen öğrenciler de akademik anlamda başarılı sayılırlar.

1.9.6. Eğitim

Eğitim, insanları belli bir amaca yönlendirmek, terbiye etmek, söz dinler hale getirmek demektir. “ Öğretmenlerin bilgi ve çeşitli değerleri öğrencilere aktardıkları sistematik oluşum veya bireyin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik davranış değişikliği oluşturma sürecidir. Daha geniş bir tanımla eğitim, toplumun genç üyelerinin var olan kültüre, yetişkin üyelerce bilinçli, amaçlı ve düzenli biçimde hazırlanması sürecidir. Kısaca öğrenme deneyimlerinin yönlendirilmesidir.” (Güney, 1998:89). “Çocukların ve gençlerin toplum hayatında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme, terbiye.” (Türkçe Sözlük, 2005). “Bireyin davranışlarında yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci.” (Demirel, 2005:41). “ Eğitim, bireyin ve toplumun hayat ve bekâsını sağlamaya yardım eden etkinliklerdir.” (Oğuzkan ve Ferhan, 1985).

Eğitimli toplumlar maddi yönden gelişmiş toplumlardır. Eğitimli insanlar, sorunların çözümünde daha başarılıdırlar. Bu nedenle eğitim meselesi ülkeler için hayati değerde bir meseledir.

1.9.7. Öğretim

Eğitimden sonra en önemli süreç öğretimdir. Öğretim, öğret kökünden türemiş bir kelimedir. İnsanların bilgiyle donatılmasıdır. “Belli bir amaca göre gereken bilgileri verme işi, tedris, tedrisat, talim; öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri düzenleme, gereçleri sağlama ve kılavuzluk etme işi.” (Türkçe Sözlük, 2005). “Öğrenmenin gerçekleşmesi için planlanan, kasıtlı ve sistematik eğitim” (Demirel, 2005: 95). “Eğitim kurumlarında gerçekleştirilen planlı, denetimli ve örgütlenmiş etkinlikler.” (Özdemir, 2004: 6). "Öğretim, öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenen davranışların gerçekleşmesi için uygulanan süreçlerin tümüdür. Bireyin yaşam boyu süren eğitiminin okulda planlı ve programlı yürütülen kısmı, bireyin öğretimini oluşturur." (Oğuzkan, 1985).

Öğretimin en önemli basamağı okullardır. İnsan ailede, çevrede öğrenebildiği gibi, düzenli bir şekilde belli kurallar çerçevesinde okullarda öğretimini en üst seviyede alır. Bu açıdan okulların kalitesi, varlığı ülkelerin kalkınmasında çok önemli bir yere sahiptir.

1.9.8. Tutum ve Okuma Tutumu

Türkçe Sözlük'te (TDK, 2005) tutum “Tutulan yol, davranış” olarak tanımlanmaktadır.

Tutumlar, bireylerin davranışlarını yönlendiren unsurlardan biridir. Herhangi bir kişiye, objeye, olay ya da duruma karşı verilen olumlu ya da olumsuz duygusal tepkidir. Tutumların zihinsel, duygusal ve davranışsal olmak üzere üç ögesi vardır. Bu üç öge arasında bir iç tutarlılığın olduğu varsayılmaktadır. Bu ögeler arasındaki ilişkiye göre bireyin herhangi bir konu hakkında bildikleri (zihinsel öge) ona karşı olumlu bakmasını gerektiriyorsa (duygusal öge) birey o nesneye karşı olumlu bir tavır takınarak davranışta bulunur (davranışsal öge). “Tutumların zihinsel ögesini tutum nesnesine ait olarak sahip olunan düşünce, inanç ve bilgilerin tümü oluşturur. Süreç içinde edinilecek yeni bilgiler tutumların değişmesine de yol açabilir. Davranışsal öge, bireyin tutum geliştirdiği durum ya da nesne hakkındaki davranış eğilimini yansıtır. Bunlar sözler ya da hareketler şeklinde gözlenebilir. Davranışın yönü olumlu olabileceği gibi olumsuz da olabilir.” (İnceoğlu, 2000).

İnsanın ilgi duyduğu şeylere karşı davranış biçimi, tutumunu belirler. Tutumlar, olumlu olabileceği gibi, olumsuz da olabilir. “ Tutumların birçoğu koşullanma ile sonradan öğrenilir. Bunların temelinde kültür, aile, kişisel özellikler gibi pek çok etken vardır. Tutum aile çevresinde kazanılacağı gibi yetişkinlikte geçirilen deneyimlerle de kazanılabilir. Bu deneyimlerde de başta eğitim kurumları olmak üzere çevrenin belirleyici etkisinden söz etmek mümkündür.” (Öncül,2000). “Tutumlar diğer psikolojik değişkenlerde olduğu gibi doğrudan gözlenemeyen unsurlardır. Tutumların varlıkları ve nitelikleri ancak etkiledikleri davranışlar gözlenerek anlaşılabilir. Herhangi bir tutum konusunda gözlenen bir davranış yoksa tutumun varlığı ya da yokluğu hakkında değerlendirmede bulunulamaz.” (İnceoğlu,2000). “Tutumlar ve davranışlar arasında bir ilişki olduğu bilinmektedir. Hatta tutumlar çoğunlukla gözlenen davranışlarla açıklanır. Ancak tutum ve davranış ilişkisini nedensellik noktasından değerlendirmek mümkün değildir. Eğer bu nedensellik ilişkisi gerçekten olsaydı tutumların bilinmesi sonucunda davranışların kesinlikle tahmin edilmesi gerekirdi. Gerçekte ise bireyler pek çok konuda tutumları hakkında ifadelerde bulunsalar da bunun tersi yönde davranışlarda bulunabilirler.” (Kağıtçıbaşı, 1999).

2. BÖLÜM

LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

2.1. Okuma Alışkanlığını Etkileyen Faktörler

2.1.1. Okumanın Önemi ve işlevi

Okumak insan olmanın bir gereğidir. Öğrenmek, bilgilenmek, gelişmek okumakla mümkündür. “Okumak, yaşamı anlamlı kılan, boyutlandıran, bireye seçenekler sunan bir uğraştır. Hangi amaçla gerçekleşirse gerçekleşsin okumada temel unsur iletişim kurmaktır. Bu iletişim, sadece okurla metin arasında değildir. Geçmiş yaşantılar aracılığı ile oluşan bilgi, kültürel birikim, inançlar, değer yargıları, beklentiler gibi birçok faktör bu iletişimin gerçekleşmesinde etkilidir.” (Coşkun,2002). “ Yaşantıların okuma becerisinde etkili olması gibi okuma da yaşamı etkilemektedir. Özellikle küçük yaşlarda kazanılan okuma alışkanlığı ve çeşitliliği, bireylerin zihinsel gelişimi ve sosyal olgunlaşmasında çok önemli bir etkiye sahiptir.” (Russel, 1949).

Kitap okuyan çocukların düşünceleri, bilgi birikimleri diğer çocuklara göre çok daha zengin olur ve dil gelişimleri iyi yönde gelişme gösterir bu yüzden iletişim kapasiteleri artar. Okumanın çocuklara sağladığı birçok yarardan bu birkaçı bile onlara okuma alışkanlığı kazandırılması gerekliliği için yeterli nedendir. Bireylerin zihinsel gelişiminde ve sosyal olgunlaşmasında küçük yaşlarda kazanılan okuma alışkanlığı ve çeşitliliği çok önemli bir etkiye sahiptir. Alışkanlıkların geç kazanıldığını ve zor değiştirildiğini göz önünde bulundurulduğunda, küçük yaş gruplarından itibaren kitap okumaya yönelik etkinliklerin düzenlenmesi ve öğrencilerin etkinliklere büyük oranda katılımının sağlanması yararlı olacaktır

Dünyada en güçlü ve en ileri ülkeler okuyan, araştıran, yazan, bilen, bilime, sanata, tekniğe önem veren ülkelerdir. “ Okumayan, araştırmayan, edebiyattan, sanattan,

bilimden uzak olan ülkeler ise geçmişte olduğu gibi gelecekte de güçlü ve gelişmiş ülkelerin hizmetçisi ya da sömürgesi olarak kalacaklardır.” (Ekici,1998).

Okumak insana zengin ve güçlü bir kişilik sağlar. Okuma alışkanlığına yeterince sahip olan kişiler hayatın her alanında kendi fikirlerini ortaya koyabilen ve her türlü olumsuzluklar karşısında kendilerini savunabilen bireyler olurlar. Okuma sosyal hayata uyum sağlamada ve dünyamızın hızlı bir şekilde ilerlemesinde de çok büyük bir öneme sahiptir. “ Okuma, bireyin dünyasını genişletir, kişiliğini biçimlendirir, bu sayede insanı sosyal bir varlık haline getirmeye yardımcı olur.” (Demirel, 2000).

Okumanın öğrenmeye etkisini araştıran aytaş, şu sonuçları elde etmiştir: “Okumanın öğrenmeye olan etkisi de çok büyüktür. Yapılan araştırmalar öğrendiklerimizin % 1’ini tatma, % 1,5’ini dokunma, % 3,5’ini koklama, % 11’ini işitme, % 83’ünü görme duyusu yoluyla elde ettiğimizi göstermektedir. Bu sonuçlara göre; göze ve kulağa hitap eden okumanın öğrenmede % 94 gibi önemli bir paya sahip olduğu ortaya çıkmaktadır.” (Aytaş, 2005: 462). “Okuma düşüncüyü şekillendirir, besler ve geliştirir. Okumanın, bireyin var oluş nedenini anlamasına, toplumsal ve sosyal ilişkilerini düzenlemesine, yaşamını ve bilgi dağarcığını zenginleştirmesine katkı sağlayan işlevi bulunmaktadır.” (Sever, 2004). “ Okuma insanın düşünsel özgürlüğüdür. Okuma hayatın her döneminde gerekli olan ve süreklilik kazanması gereken bir etkinliktir. Okuma, insanın dünyasını genişleten, kişiliğini biçimlendiren, onu başkalarına bağlayan bir değerdir.” (Keleş, 2006).

Okumak en eğlenceli uğraşlardan birisidir. “ Okumak, haz duymaya, zihnimizi süslemeye ve yetkimizi arttırmaya yarar. Hatta insan zekasına ket vuran her türlü güçlüğü iyi seçilmiş eserler okumakla ortadan kaldırılabilir.” (Sever, 2004). Kitap okumak, çocuğun başta bilişsel ve sözel gelişim olmak üzere tüm gelişim alanlarında ilerlemesini sağlar. Kitap okuma eylemi, her yaşta, her zaman, her yerde yapılabilen en kolay ve en eğlenceli aktivitedir. Bebekler bile kendilerine gösterilen kitaptaki resimlere bakabilir, okunan kelimelerin ritmini ve kafiyesini duyabilir ve hoşuna giden sesleri taklit edebilirler. Teknoloji ile erken yaşta tanışan ve çok fazla uyarıcı ile karşılaşan çocukları, kitapların renkli dünyalarıyla tanıştırmak kolay olmasa da; düşünen, fikir üreten, düşündüğünü ifade edebilen ve yanlış bilgi ile doğru bilgiyi ayırt edebilen bireylerin sayısının artması için, çocukluk çağında kitap okuma alışkanlığının kazandırılması için çaba sarf etmek gerekmektedir.

Kitap okumayan nesillerin giderek düşünme fonksiyonu körelmekte, fikir üretme yetenekleri gerilemekte, yetersiz olan kelime hazinesi ile başarılı iletişim kurma özelliği kazanmaları mümkün olmamaktadır. Bilgi dağarcığında 200 kelime olan bir insan ile, 1500 kelime olan bir insanın konuşması, düşünmesi, üretmesi, anlaması aynı olabilir mi? Evrensel değer hükümlerinin kazandırılması, karakter ve kişilik gelişimi, tarih ve kültür bilinci ancak okuyan, araştıran ve bilgiyi seven nesillerin yetiştirilmesiyle mümkündür. Her şeyin anlatılma olanağı olmayan eğitim sürecinde, çocukların kendilerini okuyarak yetiştirmeleri gerekmektedir. Bunun için ise çocuklara küçük yaşlardan itibaren okuma alışkanlığı kazandırmak ve bu alışkanlığı ortaokul ve ortaöğretimde de devam ettirmek gerekmektedir.

Kitap okuyan ile okumayan arasındaki fark, ölümlerle diriler arasındaki fark kadar derindir, diyor Aristo okumayan insanın ölüden farkı olmadığını vurgulamıştır. Demek insanın, ekmek gibi, su gibi okumaya da ihtiyacı vardır. Çünkü insan sadece et ve kemikten, bedenden ibaret değildir. İnsanın ruhu, kalbi, hayali, akli v.b duygularının da ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçlar da okumak, öğrenmek, sevgi, mutluluk gibi kavramlarla karşılanabilir.

Mevlana, bilgi, sınırı olmayan bir denizdir. Bilgi dileyen kişi ise denizlere dalan bir dalgıçtır, der. İlim ve hikmet Çin’de de olsa gidin bulun, diyor bir peygamberin ümmeti olarak, biz herkesten çok okumalıyız. İlim öğrenmenin Müslüman kadın ve erkeğe farz olduğunu söyleyen bir kutsal kitabın temsilcileriyiz. Öyle ise bize ne oluyor da okumuyoruz? Çağdaş uygarlıklar seviyesine ulaşmak, okumakla, bilgilenmekle mümkündür. Bizim ecdadımız ilim alanında, okuma düzeyinde ileri olduğu için, dünyaya hükmetmiştir. Batılılar, İslam aleminin kitaplarını tercüme edip okuduktan sonra uyanmışlar, kendilerini yenilemişler ve gelişmeye başlamışlardır.

2.1.2. Okuma Alışkanlığı Kazandırmada Anne-Baba ve Öğretmenin Rolü

Bilim adamları çocuk eğitiminin ilk defa anne karnında başladığını söylemektedirler. Çocukların ilk gözünü açtığı evde annesini, daha sonra babasını görmektedir. Büyüdükçe etrafını gözlemektedir ve etrafındaki insanların yaptığı davranışları yapmaya başlamaktadır. Dolayısıyla çocuk eğitiminde, davranışlarında,

alışkanlıklarında anne-babanın rolü çok büyüktür. Çocuk, okula başladığı zaman da öğretmeni görmekte, onu örnek almaktadır.

Ülper'in (2011) yapmış olduğu araştırmasında ortaya çıkan sonuca göre öğretmen, aile, arkadaş, kitap, ortam ve etkinlik etmenlerinin öğrencilerde okuma isteği uyandırma açısından belirleyici bir etkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Bir diğer sonuç olarak da tüm bu etmenlerin en çok ilköğretim birinci kademe öğrencileri üzerinde; en az da lise öğrencileri üzerinde etkili olduğu bulgulanmıştır. Dolayısıyla öğrencileri okumaya yöneltebilmek için, öğretmen ve aileler tarafından onlara kitap armağan edilmeli, onlara okur modeli olunmalı, onlara güvenilmeli ve özerklik tanınmalı, çocuklara ilgi alanlarına uygun ve eğlendirici kitaplar sunulmalı, doğru arkadaş seçimi konusunda onlara destek olunmalıdır. Okuma sevgisi ve alışkanlığını kazandırmak önce ailede başlamaktadır. Kuo, A. A. ; Franke, T. M.; Regalado, M. and Halfon, N. (2004) yapmış oldukları bir çalışmada anne ve babanın çocuklarına düzenli olarak kitap okuması ve paylaşımında bulunması çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında ve bu alışkanlığın süreklilik arz etmesinde çok önemli bir etkiye sahip olduğunu vurgulamışlardır. Anne babanın her konuda olduğu gibi bu konuda da örnek olması gerekmektedir. Çocukların ilk alışkanlıklarını kazandığı ve ilk öğrendiklerinin ailede gerçekleştiği düşünülürse çocuğun önünde ebeveynlerin sergilemiş olduğu tutum ve davranışlar, ileride çocuğun okuma alışkanlığını önemli ölçüde etkiler.

Okuma alışkanlığı edinmede şunların yapılması tavsiye edilmektedir:

“- Evde okuma zamanı olmalıdır. Çocuk bu zamanın kitap okuma zamanı olduğunu bilmelidir.

- Okunan kitapları tartışacak ortam oluşturulmalıdır. Yani öğrenilenler paylaşılmalıdır.

- Öğrenilen bilgiler, ciddiye alınmalıdır.

- Evde her çocuk için bir kitaplık bulunmalıdır.

- Evde kitaba değer verildiği hissettirilmelidir.

- TV ve Bilgisayarda geçirilen zaman ayarlanmalıdır.” (İletişim Bilgi Merkezi,2007).

Dede (2008), “Çocuklara Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırmak” adlı yazısında ebeveynlerin çocukların okuma alışkanlığı kazanmasındaki önemini şöyle vurgulamıştır; “Okumayan, çocuklarının okumasına destek olmayan ebeveynlerin çocuklarının gerçek anlamda okuma alışkanlığına sahip olması beklenemez. Aksine ebeveynin bu konuda çocuğuna karşı göstereceği ilgi ve vereceği destek çocuğun

okuma eğiliminin sürekli, düzenli biçimde ve eleştirel bir içerikte gerçekleşmesini sağlayacaktır. Çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında aileden sonra öğretmenlerin de çok önemli rolleri vardır. Öncelikle iyi bir okuyucu olarak öğrencilere örnek olan öğretmenler aynı zamanda temel okuryazarlığın okuma alışkanlığına dönüşmemesi halinde bir anlam ifade etmediğini, kitap okumanın öğrenim sürecinin bir parçası olduğunu ve yaşam boyu sürmesi gerektiğini öğrencilere sürekli ifade ederler.” (Dede, 2008).

2.1.3. Aile Bireylerinin Kitap Okuması

Sosyal öğrenme bakımından çevresindeki okuyan kişiler çocuğa iyi bir örnek olabilirler. Gönen'in (2007: 88-89) araştırmasına göre çocuğun çevresinde en çok kitap okuyan kişiler, sırasıyla anne-baba, kardeş ve arkadaş olmaktadır. “ Anne-babanın boş zamanlarında kitap okuma sıklıkları ise şöyledir: hiç okumama oranı ortalama %20, ara sıra okuma oranı ortalama %30, genellikle okuma oranı ortalama %25, sürekli okuma oranı ise ortalama %20'dir.” (Bayis, 2010: 84; Keleş, 2006: 57). Bu araştırma sonucuna göre anne-baba ve kardeşlerin okuma sıklıklarının düşük oranlara sahip olması çocuğun okuma kültürü edinmesinde aile etkisinin düşük olacağına gösterir.

(KTB Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, 2011: 67) Okuma Alışkanlığı Kazanılmasında Etkili Kişiler araştırmasında şu sonuçlar çıkmıştır:

Kendi isteğim: % 74,72

Öğretmenlerimin etkisi: % 15,76

Ailemin etkisi: % 14,55

Arkadaşlarımdan etkisi: % 6,13

Bu araştırmanın sonuçlarına göre bireylerin kitap okuma alışkanlığı kazanmalarında öğretmenlerin, aile ve arkadaşlarının etkisinin düşük düzeyde olduğu saptanmıştır. Ancak yine de etkili olduğu söylenebilir.

Yalman (2012) yılında Dicle Üniversitesi'nde öğretmen adaylarına yönelik yapılan araştırmaya katılan öğretmen adaylarının “Ailenizde kitap okuma alışkanlığına sahip kaç birey vardır?” sorusuna verdikleri yanıtlardan % 96,36 ile en az ailede yer alan bir bireyin kitap okuduğu, ailesinde hiç kitap okumayanların %3,64'le düşük bir oranda olduğu görülmüştür.

2.1.4. Okuma Alışkanlığı Kazandırmada Toplumsal Etkenler

Okuma toplumun içinde edinilen bir yetenektir. “ Okuma, toplumsal yaşamın gerekliliklerinden biri durumundadır. Bireyin entelektüel gelişiminin temelini oluşturan okuma, bir anlamda toplumsal bir güç ve çağdaşlaşmanın göstergesi niteliğindedir.” (Gönen, 2004: 2). “Toplumların gelişmişlik düzeyi birçok ölçüte bağlı olarak değerlendirilmektedir. Toplam nüfus başına karşılaştırma yapıldığı zaman İngiltere, Almanya ve Türkiye nüfus olarak birbirlerine yakın sayılır. Ancak söz konusu ülkelerin gelişmişlik düzeyleri, insani kalkınmışlık ölçütleri endeksine göre karşılaştırdığında Türkiye'nin önemli derecede ayrıştığı görülmektedir. Bunlardan bir tanesi de tükettiği kağıt miktarı özelde de okunan kitap sayısıdır. Mevcut verilerle ülkemizin kitap ve kütüphane ile karşılaştırıldığında başta Batı Ülkeleri ile aramızda 10 kat farkın olduğu görülmektedir.” (Ortaş, 2007).

Yapılan araştırmalar ülkemizde okur-yazar oranının iyi durumda (% 88) olduğunu söylemektedir. Ancak okuma becerisi kazanmış olmak, okuma alışkanlığı kazanmış olmak demek değildir. Okumayı alışkanlık haline getiren birey, bunu bir ihtiyaç olarak görür, yemek gibi, barınmak gibi. Günümüzde çağdaş toplumlar için okumak bir ihtiyaçtır, gelişmek için, ilerlemek için, yenilikleri takip etmek için, öğrenmek için... Ancak yaşamsal ihtiyaçları karşılanmayan bireyin okumaya ihtiyaç duyması düşünülemez. Bu noktada ekonomik etkenler öne çıkar.

Okuma alışkanlığı, ülkelerin gelişmişliğine bağlı olan kültürel bir aktivitedir. Okuma alışkanlığı kazanmada çevresel faktörlerin büyük etkisi bulunmaktadır. “Türkiye'de enflasyon koşulları, diğer mal ve hizmet sektörlerinde olduğu gibi, kitap sektörünü de olumsuz yönde etkilemekte, kağıt fiyatlarının sürekli artması ve basım giderlerinin yükselmesine bağlı olarak gazete, dergi ve kitap fiyatlarının artmasına neden olmaktadır. Türkiye'de kitap, gazete ve dergi fiyatlarının yüksek olmasının, okumaya olan ilgiyi azalttığı yönünde eleştiriler bulunmaktadır.” (Meral, 2005).

Okumanın az olduğu toplumlarda, cehalet nedeniyle kargaşa, ırkçılık, mezhepçilik, töre cinayetleri, arazi kavgaları çok olur. Okuma arttıkça insanlar arası hoşgörü artar. Bu da toplumsal kargaşaları azaltır ve toplumun daha huzurlu ve barış içinde yaşamasına katkı sağlar.

2.1.5. Okuma Alışkanlığı Kazandırmada Eğitimin Rolü

Okuma alışkanlığını etkileyen bir diğer faktör, eğitimidir. Okuma alışkanlığını etkileyen eğitimsel nedenler, ülkelerin eğitime verdiği önemle ilgilidir. BM 2011 İnsani Gelişim Raporunda Türkiye'nin eğitimdeki ilerleme hızı büyüme hızının çok gerisinde kalmıştır ve Türkiye okullaşma oranında dünyanın çok gerisindedir.

Dünyadaki ülkelerin gelişmişlik düzeyine bakıldığında bir ülkenin halkına verdiği zorunlu eğitimin süresi ne kadarsa, kalkınmışlık düzeyi de o kadardır. Dünyanın hiçbir yerinde zorunlu eğitim süresi kısa fakat kalkınmış bir ülke göstermek olanaklı değildir. O halde bir ülkenin yurttaşlarına verdiği zorunlu eğitimin süresi ile kalkınması arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Avrupa ülkelerinde zorunlu eğitim süreleri şöyle: Almanya, Belçika, Hollanda 12 Yıl; İngiltere 11 Yıl; Fransa, İspanya, İtalya 10 Yıl; Danimarka, Lüksemburg, İrlanda, Portekiz, Yunanistan 9 Yıl. Ülkemizde 2012 yılında zorunlu eğitim 12 yıla çıkarıldı. Bunun kitap okumada olumlu bir etki yapacağını düşünmekteyim.

2.1.6. Ülkelerin Gelişmişlik Düzeyi

Ülkelerin ekonomik olarak gelişme düzeyi, insanların refah durumu ve maddi imkânlar okuma alışkanlığını pozitif yönde etkilemektedir. “Gelişmiş ülkelerde yayınlanan kitap sayıları da eğitim ve okuma alışkanlığı arasındaki ilişkiyi doğrulamaktadır. Buna göre bir yılda yayınlanan kitap sayısı; Almanya'da: 65 bin, İngiltere'de: 48 bin, Çin'de: 40 bin, Fransa'da: 39 bin, Japonya'da: 36 bin, İspanya'da: 31 bin, İtalya'da: 17 bin Hindistan'da: 14 bin Brezilya: 13 bin, Türkiye'de: 6 bin. Aynı araştırmaya göre 2000 yılında 8,5 milyon nüfuslu İsveç'te 4,5 milyon kişi, 120 milyon nüfuslu Japonya'da 68 milyon kişi gazete okurken, nüfusu 60 milyon olan ülkemizde günde 3 milyon kişi gazete okumaktadır.” (Kurt, 2009). Ayrıca şunu da belirtmekte yarar var, ülkemizde gazetelerin günlük trajları kesin olarak bilinmemektedir. TÜİK verilerine göre 2010 itibari ile 74 milyon nüfuslu Türkiye'de 2010 yılı ortalama günlük gazete trajları toplamı 3,3 milyondur.

2.1.7. Kütüphane Kullanımı

Okuma alışkanlığının etkileyen faktörlerden biri de kütüphanelerdir. Okuma alışkanlığının % 0,1 olduğu ülkemizde kütüphane kullanma oranları şaşırtıcı değildir. KYGM'nin 2011'de yaptırmış olduğu araştırma sonucu aynen şöyledir: "Türkiye genelinde halk kütüphanelerinin bilinirliği % 77 olmasına rağmen, genellikle halk kütüphanesinden yararlanma ihtiyacı duyulmamaktadır." Öğrencilerin, kütüphaneleri daha çok ders çalışma, proje ve ders ödevleri için kullandıkları gözlenmektedir.

Kütüphane şehrin kalabalık ve gürültüsünden uzaklaşabileceğiniz, arkadaşlarınızla buluşabileceğiniz mekânlardır. Tıpkı market, alışveriş merkezi, sinema, terzi, kuaför gibi hayatınızın bir parçasıdır. Sizinle birlikte nefes alır değişir gelişir.

Kütüphaneler yedisinde de yetmişinde de öğrenebileceğimiz ve keyifli vakit geçirebileceğimiz mekânlardır. " Kütüphane; Henüz okuma yazma bilmeyen çocuklara masal okuyanların, eğlenmek için yaratıcılığını kullanıp değişik organizasyonlar düzenleyenlerin, akşam ne yemek pişireceğine yemek kitaplarından bakanların, Futbolu çok sevenlerin, bulmacasını rahat bir koltukta sıcak bir ortamda çözmek isteyenlerin, sadece insanları gözlemlemek isteyenlerin, okuldan çıkıp arkadaşlarıyla oyun oynamak isteyenlerin, kısacası bizlerin mekanıdır." (Baysal, 1991).

Halk Kütüphanesinin temel amacı, bireylerin ve grupların dinlenme ve boş zamanı da içine alan, eğitim, bilgi ve kişisel gelişim konularındaki gereksinimlerini karşılamak için çeşitli ortamlarda kaynak ve hizmet sağlamaktır. Halk kütüphaneleri, bireylerin çok geniş biçimde çeşitli bilgi, düşünce ve fikirlere erişimlerini sağlayarak, demokratik bir toplumun geliştirilmesinde ve yaşatılmasında önemli rol oynarlar.

Kütüphane, kitapla ve okumayla özdeş bir kavram haline gelmiştir. İnsanların gidip kitapla hemhal olacağı bir yerdir kütüphane. Bu nedenle okullarda ve il merkezlerinde kütüphaneler insanları kendine çekebilmelidir. Son çıkan tüm kitapların bulunduğu mekânlar olmalıdır. Ekonomik nedenlerle kitap alamayan vatandaşların, gidip istediği kitabı bulabileceği yerler olmalıdır kütüphaneler. Aynı zamanda internete bağlı bilgisayarların da halka hizmet olarak sunulması gerekmektedir.

2.1.8. Düşünce Özgürlüğü

Okuma alışkanlığını etkileyen diğer faktörler ise düşünce özgürlüğü ve sansürdür. " Düşünce özgürlüğü, aklın özgürlüğüdür ve tüm özgürlüklerin temelini

oluşturur.” (Sağlamtuñ, 1991). “ Düşünceye ve düşünçenin üretimine yönelen baskı, düşünçenin kağıt üzerinde, kitap biçiminde çoğaltılması, yayılması yani düşünce olduğu kadar meta olarak da serbest dolaşımının engellenmesi; insanlığın gelişmesine büyük engeller çıkarmıştır. Türkiye’de ise 1950’li yıllardan bu yana Türkiye’nin gelişmesinin, kendi toplumsal bilincine varmasının engeli haline gelmiştir.” (Erdost, 1991). Ancak son yıllarda ülkemizde düşünçü özgürlüğü ve sansür konularında çok olumlu adımlar atılmıştır. Bugün kitle iletişim araçlarıyla yazarlar, gazeteciler ve vatandaşlar düşünçelerini serbestçe ifade edebilmektedirler.

3.BÖLÜM

MATERYAL VE METOT

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi hakkında bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın yalnızca öğrencilere yöneliktir. Bunun için, araştırmada Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi, Anadolu Liseleri ile Meslekî ve Teknik ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören son sınıf (12. Sınıf) öğrencilerinin görüşlerine başvurulmuştur. Bu nedenle araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. “ Tarama yöntemi, geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır.” (Karasar, 2000). Bu amaçla, Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi, Anadolu Liseleri ile Meslekî ve Teknik ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören son sınıf (12. Sınıf) öğrencilerinin okuma alışkanlıkları, okumaya karşı tutumları ile okuma alışkanlığını etkileyen çeşitli değişkenler arasındaki ilişki düzeyini saptamaya yönelik bir anket hazırlanmıştır. Bu yönü ile araştırma bilimsel bir nitelik kazanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın gerçekleştirildiği 2014-2015 eğitim öğretim yılında, Siirt il merkezi ve ilçelerindeki ortaöğretim okullarında okuyan son sınıf (12. Sınıf) öğrencilerinin sayısı 5000 civarındaydı. Araştırma evreninin tamamına ulaşmak mümkün olmadığından örneklem alma yoluna gidilmiştir. Araştırmanın örnekleme

Siirt il merkezi ve iki ilçesinde bulunan rastgele seçilen 13 lisede okuyan toplam 1034 öğrencidir.

Tablo-1. Araştırma Örneklemini Oluşturan Okullar ve Öğrenci Sayıları

Sıra	Okul Adı	f	Yüzde
1	Siirt Merkez Evliya Çelebi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	88	8,51
2	Siirt Merkez Zübeyde Hanım Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	102	9,86
3	Siirt Merkez İbrahim Hakkı Kız İmam Hatip Lisesi	196	18,95
4	Siirt Merkez Yavuz Sultan Selim Anadolu Lisesi	72	6,96
5	Siirt Merkez Siirt Anadolu Lisesi	70	6,76
6	Siirt Merkez Atatürk Anadolu Lisesi	70	6,76
7	Siirt Merkez Milli Egemenlik Anadolu Lisesi	57	5,51
8	Siirt Merkez Sosyal Bilimler Lisesi	46	4,44
9	Siirt Merkez Türk Telekom Fen Lisesi	88	8,51
10	Siirt Kurtalan Anadolu İmam Hatip Lisesi	91	8,80
11	Siirt Kurtalan Ekspresi Anadolu Lisesi	80	7,73
12	Siirt Şirvan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	36	3,48
13	Siirt Şirvan Anadolu Lisesi	38	3,67
	Toplam:	1034	100.0

Tablo-2 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımları

Cinsiyet	f	%
Kız	631	61,02
Erkek	403	38,98
Toplam:	1034	100.0

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri kaynağını anketlerle toplanan veriler oluşturmaktadır. Anketler geliştirilmeden önce gerekli literatür taraması yapılarak, elde edilmek istenen bilgiler oluşturulmuş, uzman kişilerin görüşleri doğrultusunda anketler hazırlanmıştır.

Siirt il ve ilçelerinde ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığının ne düzeyde olduğunu ve çeşitli değişkenlerin okuma alışkanlığını nasıl etkilediğine dair veriler, araştırmacı Zeynel Abidin DEMİR ve tez danışmanı Doç. Dr. Cahit EPÇAÇAN tarafından “ Ortaöğretim Son Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi-Siirt Örneği” adlı oluşturulan bir anketle elde edilmiştir.

Hazırlanan anket iki bölümden oluşmaktadır. Anket, birinci bölümde kişisel bilgileri ölçen 20 soru, ikinci bölümde okuma alışkanlığını ölçen 19 soru, üçüncü bölümde ise okumaya karşı tutumu ölçen 11 adet çoktan seçmeli soru olmak üzere toplam 50 sorudan oluşmaktadır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmaya ilişkin uygulamalar 2014-2015 öğretim yılında 2. Dönem sonunda örneklem grubunda belirlenen 13 ortaöğretim okuluna araştırmacı tarafından gidilerek yapılmıştır. Araştırmada kullanılan anket uygulaması için ilgili yerlerden gerekli izinler alınmıştır. Anket araştırmacının denetiminde çalışma grubundaki öğrencilere, farklı ders saatlerinde içinde uygulanmıştır. Öğrencilere anketi cevaplamaları için yeteri kadar süre verilmiştir. Anketi uygulamadan önce araştırmanın amacı ve kullanılan ölçme araçlarının nasıl cevaplandırılacağı hakkında gerekli açıklamalar yapılmıştır, anketle ilgili öğrenciler tarafından yöneltilen sorular cevaplanmıştır. Anketler isimsiz olarak uygulanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Katılımcılara uygulanan anketlerden elde edilen bilgiler kodlanarak Excel programı yardımı ile bilgisayara yüklendi. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS (Statistical Package For Social Sciences) 21 paket istatistik programı kullanılmıştır.

Siirt il ve ilçelerinde ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığının ne düzeyde olduğunu ve çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesini ölçmek amaçlı hazırlanmış ölçekli soruların analizinde frekans dağılımı ve kaykare teknikleri kullanılmıştır.

Araştırma tarama modelinde gerçekleştirildiği için betimsel analizlerde frekans, yüzde ve oran teknikleri kullanılmıştır. Ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin demografik özelliklerinin ortaya konulmasında (cinsiyet, yerleşim yeri, bilgisayar ve internet kullanımı, ekonomik durum, anne-baba eğitimi ve mesleği v.b.) yüzde ve frekans tekniği kullanılmıştır. Ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığının ne düzeyde olduğunu ve çeşitli değişkenler açısından belirlenmesinde oran tekniği kullanılmıştır.

4. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, Siirt il ve ilçelerinde ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığının ne düzeyde olduğunu ve çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesine yönelik sorulardan elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular araştırmanın amaçlarına dayalı olarak toplulaştırılarak sunulmuş ve gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Bu araştırma nicel bir araştırma ve veri toplama aracı da 5'li likert yapısında bir anket olduğundan verilerin analizinde SPSS 21 paket programından yararlanılmış ve elde edilen bulgular aşağıda başlıklar halinde verilmiştir.

4.1. Anketlerin Analizi

Tablo-1. Katılımcılar ve Demografik Özellikleri

	DEĞİŞKEN TÜRÜ	N	%
CİNSİYET	BAY	403	38,9
	BAYAN	631	61,1
OKUL YERİ	İL	789	76,3
	İLÇE	245	27,7
OKUL TÜRÜ	ANADOLU MESLEK LİSESİ	513	49,6
	ANADOLU LİSESİ	387	37,4
	SOSYAL BİLİMLER	46	4,4
	FEN LİSESİ	88	8,5
ANNE EĞİTİM DURUMU	OKUMADI	471	45,6
	İLKOKUL	361	34,9
	ORTAOKUL	120	11,6
	LİSE	52	5,0

	ÜNİVERSİTE	30	2,9
BABA EĞİTİM DURUMU	OKUMADI	114	11,0
	İLKOKUL	349	33,8
	ORTAOKUL	232	22,4
	LİSE	200	19,3
	ÜNİVERSİTE	139	13,4
ANNE MESLEK	EVHANIMI	960	92,8
	MEMUR/İŞÇİ	39	3,8
ANNE MESLEK	ESNAF	8	,8
	ÇİFTÇİ	10	1,0
	EMEKLİ	10	1,0
	DİĞER	7	,7
BABA MESLEK	MEMUR/İŞÇİ	343	33,2
	ESNAF	121	11,7
	ÇİFTÇİ	108	10,4
	EMEKLİ	138	13,3
	ÇALIŞMIYOR	136	13,2
	DİĞER	188	18,2
KARDEŞ SAYISI	KARDEŞİM YOK	36	3,5
	2 KARDEŞ	56	5,4
	3 KARDEŞ	94	9,1
	4 KARDEŞ	156	15,1
	5 KARDEŞ VE ÜZERİ	692	66,9
ANNE BABA BERABER	EVET	981	94,9
	HAYIR	53	5,1
AİLENİN AYLIK GELİRİ	0-1000 TL	437	42,3
	1000-2000 TL	363	35,1
	2000-3000 TL	145	14,0
	3000 TL VE ÜSTÜ	89	8,6
KİTAPLIK DURUMU	EVET	603	58,3
	HAYIR	431	41,7
GÜNLÜK KİTAP OKUMA SÜRESİ	ZAMAN AYIRMAM	312	30,2
	1 SAAT	549	53,1
	2-3 SAAT	131	12,7
	4 SAAT VE ÜZERİ	42	4,1
OKUDUĞU KİTAP TÜRÜ	MASAL	43	4,2
	ROMAN/HİKAYE	844	81,6
	RESİMLİ KİTAP	19	1,8
	ŞİİR	24	2,3
	BİLİM KİTAPLARI	42	4,1
	ANSİKLOPEDİ	14	1,4
	DİĞER	48	4,6
GÜNLÜK GAZETE OKUMA	EVET	218	21,1
	HAYIR	816	78,9
DERGİ OKUMA	EVET	273	26,4

	HAYIR	761	73,6
GÜNLÜK DERS ÇALIŞMA	1 SAAT	358	34,6
	2-4 SAAT	574	55,5
	5 SAAT VE ÜZERİ	102	9,9
KİTAP OKUMAYA ENGEL	TELEVİZYON/CEP TEL/BİLGİSAYAR	349	33,8
	EV İŞLERİ	164	15,9
	DERSLERİN YOĞUNLUĞU	421	40,7
	ÜNİVERSİTE SINAVLARINA HAZIRLIK	100	9,7
AYLIK KİTAP OKUMA	1 KİTAP	380	36,8
	2-4 KİTAP	488	47,2
	5 KİTAP VE ÜZERİ	166	16,1
KİTAP OKUMADA ANNE BABA ETKİSİ	EVET	631	61,0
	HAYIR	403	39,0
AİLE BİREYLERİ BOŞ ZAMAN	TELEVİZYON/BİLGİSAYAR İZLEME	514	49,7
	KİTAP OKUMA	85	8,2
	EĞLENCE	145	14,0
	SPOR YAPMA	62	6,0
	DİĞER	228	22,1

Tablo-2.
Anket Maddeleri ne İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

ÖĞRENCİLERİN KİTAP OKUMA ALIŞKANLIKLARI				
MADDELER	X	Ss	α	Katılma Düzeyi
1. Babanız veya anneniz size ne sıklıkla kitap alır?	2,1228	1,25515	,679	Ara sıra
2. Ailemle birlikte kitap almak için kitap evlerine giderim.	1,6789	1,14547	,683	Hiçbir zaman
3. Babam ve annem istediğim kitabı almama izin verir.	4,1141	1,34781	,675	Genellikle
4. Okuyacağım kitabın kapağına, resmine önem veririm.	3,5890	1,43336	,677	Genellikle
5. Okuyacağım kitabın içeriğine, konusuna önem veririm.	4,2563	1,18276	,668	Her zaman
6. Başkalarına hediye vermem gerektiğinde kitap hediye ederim.	2,5996	1,34122	,677	Ara sıra
7. Kütüphaneye ne sıklıkla gidersiniz?	2,7921	1,23686	,675	Genellikle
8. Öğretmenlerim kitap okumam için beni teşvik	3,5542	1,44183	,670	Genellikle

ederler..				
9. Öğretmenlerin verdiği kitap okuma ödevlerini hiç sevmem.	2,6054	1,43764	,702	Bazen
10. Ailenizdeki kişiler ne sıklıkla kitap okurlar?	2,4807	1,22103	,680	Ara sıra
11. Ders kitapları dışında da farklı kitaplar okurum.	3,6779	1,35112	,660	Genellikle
12. Okuyacağım kitaplarda seçici davranırım.	4,0242	1,28224	,668	Her zaman
13. Elime geçen her kitabı okurum.	2,3530	1,32449	,692	Ara sıra
14. Boş zamanlarımda kitap okurum.	3,0977	1,30941	,662	Bazen
15. Boş zamanlarımda Tv. Bilgisayar veya Cep telefonuyla zaman geçiririm.	3,0600	1,25318	,700	Bazen
16. Okul derslerime her gün çalışırım.	3,3453	1,22721	,675	Bazen
17. YGS/LYS sınavları kitap okumamı engelliyor.	3,0271	1,47363	,687	Bazen
18. Kitap okuduğumda kendime güvenim artar.	3,6673	1,45089	,668	Genellikle
19. Ulaşım araçlarında kitap okuyanlara imrenirim.	2,9304	1,62774	,680	Bazen
ÖĞRENCİLERİN KİTAP OKUMAYA YÖNELİK TUTUMLARI				
20. Kitap okumak eğlenceli ve zevkli bir uğraştır.	3,8443	1,31487	,602	Katılıyorum
21. Kitap okuyanın bilgisi artar, hayal dünyası gelişir.	4,3153	1,07566	,600	Tamamen katılıyorum
22. Kitabın en iyi dost olduğuna inanıyorum.	3,7988	1,31422	,609	Katılıyorum
23. Kitap okumanın gereksiz bir uğraş olduğunu düşünüyorum.	2,0561	1,42266	,733	Katılmıyorum
24. Kitap okumanın YGS/LYS sınavlarına olumlu katkı sağladığına inanıyorum.	4,0213	1,26136	,621	Katılıyorum
25. Kitap okumanın okul başarısını artırdığını düşünmüyorum.	3,0445	1,60528	,690	Kararsızım
26. Toplumda başarısıyla tanınan insanların geçmişte ve şimdi çok kitap okuduklarına inanıyorum.	3,7727	1,22320	,597	Katılıyorum
27. Kitap okumak İnsanlarla kaynaşmayı ve iletişim kurmayı sağlar.	4,0338	1,15070	,593	Katılıyorum
28. Kitap okumak, kişiye çevrede saygınlık kazandırır.	3,8636	1,21692	,596	Katılıyorum
29. Ülkemizde kitap fiyatlarının pahalı olduğuna inanıyorum.	3,6876	1,30458	,641	Katılıyorum
30. Okuduklarımdan çok dinlediklerim ve izlediklerim	3,6190	1,33820	,657	Katılıyorum

zihnimde daha kalıcı oluyor.				
TOPLAM	3.25	0.84	.96	KARARSIZIM

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere öğrencilerin kitap okuma alışkanlığını ölçmek için öğrencilere sorulan 20 sorudan, 6 maddesine “**genellikle**” 6 maddesine “**bazen**” 4 maddesine “**ara sıra**” 2 maddesine “**her zaman**” 1 maddesine “**hiçbir zaman**” düzeyinde görüşe sahip oldukları saptanmıştır. Öğrencilerin kitap okumaya karşı genel olarak 3.67 aritmetik ortalama ile " **genellikle** " ve 3,34 aritmetik ortalama ile “**bazen**” düzeyinde bir tutuma sahip oldukları bulgusu elde edilmiştir. Bu da kitap okumada öğrencilerin olumlu görüşe sahip olduklarını göstermektedir.

Bazen, genellikle ve her zaman cevapları kitap okuma ili ilgili olumlu cevaplardır. Bu da gösteriyor ki öğrenciler, kitap okumanın iyi bir uğraş olduğunu düşünüyorlar.

- ✓ Öğrencilerin baba ve anneleri istedikleri kitapları almalarına izin vermektedirler.
- ✓ Öğrenciler, okuyacakları kitabın kapağına önem vermektedirler.
- ✓ Öğrenciler, okuyacakları kitabın içeriğine, konusuna önem vermektedirler.
- ✓ Öğrenciler, kütüphaneyi sıklıkla kullanmaktadırlar.
- ✓ Öğretmenler, öğrencileri kitap okumak için teşvik etmektedirler.
- ✓ Öğrenciler, ders kitabı dışında da kitap okumaktadırlar.
- ✓ Öğrenciler, okuyacakları kitaplarda seçici davranmaktadırlar.
- ✓ Öğrenciler, kitap okuduklarında kendilerini güvende hissetmektedirler.

Öğrencilerin kitap okumaya tutumlarını ölçmek için ise sorulan 11 soruda öğrencilerin, 8 maddesine “**katılıyorum**” 1 maddesine “**tamamen katılıyorum**” 1 maddesine “**kararsızım**”, 1 maddesine “**katılmıyorum**” düzeyinde bir tutum ve algıya sahip oldukları bulgusuna ulaşılmıştır. Kitap okumaya yönelik olumlu anlam ifade eden tutum maddelerinin büyük bir çoğunluğunda da "**katılıyorum**" düzeyinde bulgu elde edilmiştir.

- ✓ Öğrenciler, kitap okumanın eğlenceli ve zevkli bir iş olduğuna inanmaktadırlar.
- ✓ Öğrenciler, kitap okuyanın bilgisinin arttığına ve hayal dünyasının geliştiğine inanmaktadırlar.

- ✓ Öğrenciler, kitabın en iyi dost olduğuna inanmaktadırlar.
- ✓ Öğrenciler, kitap okumanın gereksiz bir uğraş olmadığına inanmaktadırlar.
- ✓ Öğrenciler, kitap okumanın YGS/LYS sınavlarına olumlu katkı sağladığına inanmaktadırlar.
- ✓ Öğrenciler, toplumda başarısıyla tanınan insanların geçmişte ve şimdi çok kitap okuduklarına inanmaktadırlar.
- ✓ Öğrenciler, kitap okumanın insanlarla kaynaşmayı ve iletişim kurmayı sağladığına inanmaktadırlar.
- ✓ Öğrenciler, kitap okumanın insanlara çevrede saygınlık kazandırdığına inanmaktadırlar.
- ✓ Öğrenciler, ülkemizde kitap fiyatlarının pahalı olduğuna inanmaktadırlar.

Bu sonuçlar öğrencilerin kitap okuma tutumlarında olumlu görüşe sahip olduklarını göstermektedir. Kitapların bu kadar faydasına inanan öğrencilerin az kitap okuması da bir çelişkidir. Kitap okumanın zevkli ve eğlenceli bir uğraş olduğunu söyleyen öğrencilerin, bazı günler hiç kitap okumamaları anlaşılır gibi değil. Demek öğrenciler, daha zevkli ve eğlenceli gördükleri sosyal medyayı daha çok kullanmaktadırlar. Çünkü kitap okumaya engel durumlar arasında, bilgisayar/cep tel/televizyon ikinci sırada yer almaktadır.

Tablo-3. Cinsiyete Göre Bağımsız Gruplar t Testi Sonucu

Gruplar	N	Yüzdellik	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	F	t	Serbestlik Derecesi	p
Erkek	403	39.0	3,50	,69	26,87	-5,98	1032	,00
Kız	631	61.0	3,73	,54				

Yapılan bağımsız gruplar t testi analizi sonucunda öğrenciler arasında cinsiyet bağımsız değişkenine göre kitap okumaya yönelik tutumları arasında kız öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılığın ($p = ,000 < 0.05$) olduğu belirlenmiştir.

Tablo-4. Yerleşim Yerine Göre Bağımsız Gruplar t Testi Sonucu

Gruplar	N	Yüzdelik	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	F	t	Serbestlik Derecesi	P
İl	789	76,3	3,62	,60	,113	-1,20	1032	,22
İlçe	245	23,7	3,68	,65				

Yapılan bağımsız gruplar t testi analizi sonucunda öğrenciler arasında bulunduğu yerleşim yeri Siirt il merkezi ile ilçeleri bağımsız değişkenine göre kitap okumaya yönelik tutumları arasında yerleşim yerine göre öğrenciler arasında anlamlı bir farklılığın ($p = 0,22 > 0,05$) olmadığı belirlenmiştir.

Tablo-5a. Okul Türü Bağımsız Değişkenine Göre Öğrencilerin Kitap Alışkanlığına Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Gruplar	N	%	X	Ss
ANADOLU MESLEK LİSESİ	513	49,6	3,0499	,54404
ANADOLU LİSESİ	387	37,4	2,9495	,64181
SOSYAL BİLİMLER LİSESİ	46	4,4	3,2483	,43721
FEN LİSESİ	88	8,5	3,2213	,38694
Total	1034	100,0	3,1040	,52091

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere kitap okumaya yönelik tutuma ilişkin olarak Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerinin daha yüksek bir aritmetik ortalamaya sahip oldukları belirlenmiştir. Öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için de tek yönlü varyans analizine başvurulmuştur.

Tablo-5b. Okul Türüne Göre Öğrencilerin Kitap Alışkanlığına İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P*
Gruplar arası	3,31	3	1,11	4,12	,006

Gruplar içi	276,97	1030	,26
Toplam	280,30	1033	

Analiz sonuçlarıyla öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutum görüşleri arasında öğrencilerin okuduğu okul türü bağımsız değişkenine göre anlamlı bir farklılık ($p=0,06>0,05$) olmadığı saptanmıştır.

Tablo-6a. Annenin Öğrenim Düzeyi Bağımsız Değişkenine Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Gruplar	N	%	X	Ss
OKUR YAZAR DEĞİL	471	45,6	3,0317	,52386
İLKOKUL	361	34,9	3,1614	,49603
ORTAOKUL	120	11,6	3,1763	,53451
LİSE	52	5,0	3,1670	,56731
ÜNİVERSİTE	30	2,9	3,1491	,51828
Total	1034	100,0	3,1040	,52091

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere kitap okumaya yönelik tutuma ilişkin olarak, annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin daha yüksek bir aritmetik ortalamaya sahip oldukları belirlenmiştir. Öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için de tek yönlü varyans analizine başvurulmuştur.

Tablo-6b. Annenin Öğrenim Düzeyine Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P*
Gruplar arası	4,54	4	1,13	4,23	,002
Gruplar içi	275,76	1029	,26		
Toplam	280,30	1033			

Analiz sonuçlarıyla öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutum görüşleri arasında annenin öğrenim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık ($p=0,02<0,05$) olduğu saptanmıştır. Annenin eğitim düzeyi yükseldikçe, çocukların okuma alışkanlığı artmaktadır. Anne okuduğu için eğitimin ve okumanın faydasını görmüştür. Dolayısıyla bu faydayı kendi çocuklarında da görmek istemektedir.

Tablo-7a. Babanın Öğrenim Düzeyi Bağımsız Değişkenine Göre Öğrencilerin Kitap okumaya Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Gruplar	N	%	X	Ss
OKUR YAZAR DEĞİL	114	11,0	2,9469	,57835
İLKOKUL	349	33,8	3,0656	,52905
ORTAOKUL	232	22,4	3,1627	,45853
LİSE	200	19,3	3,1674	,48722
ÜNİVERSİTE	139	13,4	3,1401	,56585
Total	1034	100,0	3,1040	,52091

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere kitap okumaya yönelik tutuma ilişkin olarak, babası ortaokul ve lise mezunu olan öğrencilerin daha yüksek bir aritmetik ortalamaya sahip oldukları belirlenmiştir. Öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için de tek yönlü varyans analizine başvurulmuştur.

Tablo-7b. Babanın Öğrenim Düzeyine Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P*
Gruplar arası	5,110	4	1,278		
Gruplar içi	275,195	1029	,267	4,777	,001
Toplam	280,306	1033			

Analiz sonuçlarıyla öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutum görüşleri arasında babanın öğrenim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık ($p=0,01<0,05$) olduğu saptanmıştır. Babanın eğitim düzeyi yükseldikçe, çocukların okuma alışkanlığı artmaktadır. Baba, yaşayarak öğrenmiş ki okumak, insana çok şey kazandırmaktadır.

Her baba evladının iyi olmasını, bilgili ve kültürlü olmasını ister. Dolayısıyla kitap okumanın çok yararlı bir uğraş olduğunu çocuklarına da aşılama istemektedir.

Tablo-8a. Anne Mesleği Bağımsız Değişkenine Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Gruplar	N	%	X	Ss
EV HANIMI	960	92,8	3,0948	,51645
MEMUR/İŞÇİ	39	3,8	3,3158	,41089
ESNAF	8	0,8	3,6645	,63154
ÇİFTÇİ	10	1,0	2,6632	,83040
EMEKLİ	10	1,0	3,1158	,46137
DİĞER	7	0,7	3,1504	,38488
Total	849	100,0	3,1040	,52091

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere kitap okumaya yönelik tutuma ilişkin olarak, annesi esnaf ve çiftçi olan öğrencilerin daha yüksek bir aritmetik ortalamaya sahip oldukları belirlenmiştir. Öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için de tek yönlü varyans analizine başvurulmuştur.

Tablo-8b. Anne Mesleğine Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P*
Gruplar arası	6,303	5	1,261		
Gruplar içi	274,003	1028	,267	4,729	,000
Toplam	280,306	1033			

Analiz sonuçlarıyla öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutum görüşleri arasında annenin mesleği bağımsız değişkenine göre anlamlı bir farklılık ($p=0,00 < 0,05$) olduğu saptanmıştır. Çalışan anneler, genellikle okumuş annelerdir. Dolayısıyla çocuklarını da okuma için teşvik etmektedirler.

Tablo-9a. Baba Mesleği Bağımsız Değişkenine Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Gruplar	N	%	X	Ss
MEMUR/İŞÇİ	343	33,2	3,1995	,47369
ESNAF	121	11,7	3,1057	,48971
ÇİFTÇİ	108	10,4	2,9966	,57530
EMEKLİ	138	13,3	3,1323	,50667
ÇALIŞMIYOR	136	13,2	3,0689	,53315
DİĞER	188	18,2	2,9950	,56143
Total	1034	100,0	3,1040	,52091

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere kitap okumaya yönelik tutuma ilişkin olarak. Baba mesleği memur/işçi olan öğrencilerin daha yüksek bir aritmetik ortalamaya sahip oldukları belirlenmiştir. Öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için de tek yönlü varyans analizine başvurulmuştur.

Tablo-9b. Baba Mesleğine Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P*
Gruplar arası	6,887	5	1,377		
Gruplar içi	273,419	1028	,266	5,179	,000
Toplam	280,306	1033			

Analiz sonuçlarıyla öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutum görüşleri arasında babanın mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık ($p=0,00 < 0,05$) olduğu saptanmıştır. Çalışan babalar, çocuklarının da kendileri gibi okuyup ileride güzel bir işe sahip olmalarını istemektedirler. Bu nedenle okumaya karşı olumlu bir tavır içine girmektedirler.

Tablo-10a. Kardeş Sayısı Bağımsız Değişkenine Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Gruplar	N	%	X	Ss
KARDEŞİM YOK	36	3,5	3,1374	,44859
2 KARDEŞ	56	5,4	3,1493	,57117
3 KARDEŞ	94	9,1	2,9636	,62418
4 KARDEŞ	156	15,1	3,1937	,48434
5 KARDEŞ VE ÜZERİ	692	66,9	3,0976	,51005
Total	1034	100,0	3,1040	,52091

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere kitap okumaya yönelik tutuma ilişkin olarak, kardeş sayısı 4 olan öğrencilerin daha yüksek bir aritmetik ortalamaya sahip oldukları belirlenmiştir. Öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için de tek yönlü varyans analizine başvurulmuştur.

Tablo-10b. Kardeş Sayısına Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P*
Gruplar arası	3,291	5	,658		
Gruplar içi	277,015	1028	,269	2,443	,033
Toplam	280,306	1033			

Analiz sonuçlarıyla öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutum görüşleri arasında kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık ($p=0,33 >0,05$) olmadığı saptanmıştır.

Tablo-11. Anne ve Baba beraber Yaşama Bağımsız Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar t Testi Sonucu

Gruplar	N	Yüzdellik	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	F	t	Serbestlik Derecesi	p
Evet	981	64,9	3,65	,60	12,50	2,85	1032	,004
Hayır	53	5,1	3,40	,84				

Yapılan bağımsız gruplar t testi analizi sonucunda öğrenciler arasında anne ve baba beraber yaşama bağımsız değişkenine göre kitap okumaya yönelik tutumları arasında annesi ve babası beraber yaşayan öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılığın ($p=0,04 < 0.05$) olduğu belirlenmiştir. Mutlu ve huzurlu ailelerin çocukları kendileriyle barışıktırlar. Mutsuz insanlar ise hiçbir şey yapmak istemezler. Boşanmış ailelerin çocukları psikolojik bakımdan yaralı insanlardır, mutsuz ve huzursuzdurlar. Bu olumsuz psikolojileri okuldaki ve çevredeki davranışlarına da yansımaktadır. Bu tür çocuklar adeta dünyaya küsmüşlerdir. Bu nedenle çoğunlukla kitap okumayı da ihmal etmektedirler.

Tablo-12a. Aile Geliri Bağımsız Değişkenine Göre Öğrencilerin Kitap okumaya Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Gruplar	N	%	X	Ss
0-1000 TL ARASI	437	42,3	3,0703	,53886
1000-2000 TL ARASI	363	35,1	3,0848	,48537
2000-3000 TL ARASI	145	14,0	3,2167	,53482
3000 TL VE ÜZERİ ARASI	89	8,6	3,1638	,52706
Total	1034	100,0	3,1040	,52091

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere kitap okumaya yönelik tutuma ilişkin olarak, aile geliri 2000-3000 TL arasında olan öğrencilerin daha yüksek bir aritmetik ortalamaya sahip oldukları belirlenmiştir. Öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için de tek yönlü varyans analizine başvurulmuştur.

Tablo-12b. Aile Gelirine Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P*
Gruplar arası	2,789	3	,930		
Gruplar içi	277,517	1030	,269	3,450	,016
Toplam	280,306	1033			

Analiz sonuçlarıyla öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutum görüşleri arasında aile geliri değişkenine göre anlamlı bir farklılık ($p=0,16 > 0,05$) olmadığı saptanmıştır.

Tablo-13. Evde Kitaplık Durumu Bağımsız Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar t Testi Sonucu

Gruplar	N	Yüzdeler	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	F	t	Serbestlik Derecesi	p
Evet	603	58,3	3,68	,57				
Hayır	431	41,7	3,58	,67	7,53	2,59	1032	,010

Yapılan bağımsız gruplar t testi analizi sonucunda öğrenciler arasında evde kitaplık durumu bağımsız değişkenine göre kitap okumaya yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılığın ($p=0,10 > 0,05$) olmadığı belirlenmiştir.

Tablo-14a. Kitap Okumaya Günlük Ayrılan Süre Bağımsız Değişkenine Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Gruplar	N	%	X	Ss
Zaman ayırmam	312	30,2	2,8715	,59259
1 Saat	549	53,1	3,1738	,45362
2-3 Saat	131	12,7	3,2917	,41004
4 Saat ve üzeri	42	4,1	3,3333	,49641
Total	1034	100,0	3,1040	,52091

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere kitap okumaya yönelik tutuma ilişkin olarak, kitap okumaya günlük 4 saat ve üzeri süre ayıran öğrencilerin daha yüksek bir aritmetik ortalamaya sahip oldukları belirlenmiştir. Öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için de tek yönlü varyans analizine başvurulmuştur.

Tablo-14b. Kitap Okumaya Günlük Ayrılan Süreye Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P*
Gruplar arası	26,371	3	8,790		
Gruplar içi	253,935	1030		35,654	,000
Toplam	280,306	1033	,247		

Analiz sonuçlarıyla öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutum görüşleri arasında günlük kitap okuma süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık ($p=0,00<0,05$) olduğu saptanmıştır.

Tablo-15a. Okuduğu Kitap Türü Bağımsız Değişkenine Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Gruplar	N	%	X	Ss
Masal	43	4,2	2,9388	,52442
Roman/Hikaye	844	81,6	3,1495	,47932
Resimli kitaplar	19	1,8	2,9003	,64886
Şiir	24	2,3	2,7215	,68456
Bilim kitapları	42	4,1	2,9612	,70066
Ansiklopedi	14	1,4	2,9023	,69850
Diğer	48	4,6	2,9068	,64791
Total	1034	100,0	3,1040	,52091

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere kitap okumaya yönelik tutuma ilişkin olarak, roman/hikaye okuyan öğrencilerin daha yüksek bir aritmetik ortalamaya sahip oldukları belirlenmiştir. Öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için de tek yönlü varyans analizine başvurulmuştur.

Tablo-15b. Okuduğu Kitap Türüne Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P*
Gruplar arası	10,517	6	1,753		
Gruplar içi	269,788	1027		6,673	,000
Toplam	280,306	1033	,263		

Analiz sonuçlarıyla öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutum görüşleri arasında okuduğu kitap türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık ($p=0,00 < 0,05$) olduğu saptanmıştır.

Tablo-16. Günlük Gazete Okuma Bağımsız Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonucu

Gruplar	N	Yüzdellik	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	F	t	Serbestlik Derecesi	p
Evet	218	21,1	3,67	,65	1,90	,89	1032	,372
Hayır	816	78,9	3,63	,60				

Yapılan bağımsız gruplar t testi analizi sonucunda öğrenciler arasında günlük gazete okuma bağımsız değişkenine göre kitap okumaya yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılığın ($p=0,37 > 0,05$) olmadığı belirlenmiştir.

Tablo-17. Dergi Okuma Bağımsız Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar t Testi Sonucu

Gruplar	N	Yüzdellik	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	F	t	Serbestlik Derecesi	p
Evet	273	26,4	3,70	,59	1,03	2,04	1032	,41
Hayır	761	73,6	3,61	,62				

Yapılan bağımsız gruplar t testi analizi sonucunda öğrenciler arasında dergi okuma bağımsız değişkenine göre kitap okumaya yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılığın ($p=0,41 > 0.05$) olmadığı belirlenmiştir.

Tablo-18a. Günlük Ders Çalışma Süresi Bağımsız Değişkenine Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Gruplar	N	%	X	Ss
1 Saat	358	34,6	2,9211	,55033
2-4 Saat	574	55,5	3,1820	,47021
5 Saat ve üzeri	102	9,9	3,3070	,50559
Total	1034	100,0	3,1040	,52091

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere kitap okumaya yönelik tutuma ilişkin olarak, günde 5 saat ve üzeri ders çalışan öğrencilerin daha yüksek bir aritmetik ortalamaya sahip oldukları belirlenmiştir. Öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için de tek yönlü varyans analizine başvurulmuştur.

Tablo-18b. Günlük Ders Çalışmaya Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P*
Gruplar arası	19,679	2	9,840		
Gruplar içi	260,626	1031	,253	38,924	,000
Toplam	280,306	1033			

Analiz sonuçlarıyla öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutum görüşleri arasında günlük ders çalışma süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık ($p=0,00 < 0,05$) olduğu saptanmıştır.

Tablo-19a. Kitap Okumaya Engel Durumlar Bağımsız Değişkenine Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Gruplar	N	%	X	Ss
Televizyon/Cep Tel/ Bilgisayar	349	33,8	3,0292	,55526
Ev işleri	164	15,9	3,0741	,58738
Derslerin Yoğunluğu	421	40,7	3,1661	,46409
Üniversite sınavlarına Hazırlık	100	9,7	3,1463	,47616
Total	1034	100,0	3,1040	,52091

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere kitap okumaya yönelik tutuma ilişkin olarak, kitap okumaya engel olan durumlardan, derslerin yoğunluğu diyen öğrencilerin daha yüksek bir aritmetik ortalamaya sahip oldukları belirlenmiştir. Öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için de tek yönlü varyans analizine başvurulmuştur.

Tablo-19b. Kitap Okumaya Engel Durumlara Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P*
Gruplar arası	4,177	4	1,044		
Gruplar içi	276,129	1029	,268	3,892	,004
Toplam	280,306	1033			

Analiz sonuçlarıyla öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutum görüşleri arasında kitap okumaya engel durumlar değişkenine göre anlamlı bir farklılık ($p=0,04 < 0,05$) olduğu saptanmıştır.

Tablo-20a. Ayda Okunan Kitap Sayısı Bağımsız Değişkenine Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Gruplar	N	%	X	Ss
1 kitap	380	36,8	2,9384	,54712
2-4 kitap	488	47,2	3,1534	,48122
5 kitap ve üzeri	166	16,1	3,3380	,44975
Total	1034	100,0	3,1040	,52091

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere kitap okumaya yönelik tutuma ilişkin olarak, ayda 5 kitap ve üzeri kitap okuyan öğrencilerin daha yüksek bir aritmetik ortalamaya sahip oldukları belirlenmiştir. Öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için de tek yönlü varyans analizine başvurulmuştur.

Tablo-20b. Ayda Okunan Kitap Sayısına Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P*
Gruplar arası	20,703	2	10,351		
Gruplar içi	259,603	1031	,252	41,110	,000
Toplam	280,306	1033			

Analiz sonuçlarıyla öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutum görüşleri arasında aylık okunan kitap sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık ($p=0,00 < 0,05$) olduğu saptanmıştır.

Tablo-21. Kitap Okumada Anne Baba Yönlendirme Bağımsız Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonucu

Gruplar	N	Yüzdellik	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	F	t	Serbestlik Derecesi	p
Evet	631	61,0	3.69	.56	12,99	3,72	1032	.00
Hayır	403	39,0	3.55	.67				

Yapılan bağımsız gruplar t testi analizi sonucunda öğrenciler arasında kitap okumada anne baba yönlendirme bağımsız değişkenine göre kitap okumaya yönelik tutumları arasında anne baba yönlendiriyor lehinde anlamlı bir farklılığın ($p=0,00 < 0.05$) olduğu belirlenmiştir. Çocukların ilk öğretmenleri aslında anne ve babalarıdır. Bu alanda anne ve babanın olumlu teşvikleri, katkıları olursa çocuklar okuma alışkanlığını daha çabuk edineceklerdir.

Tablo-22a. Aile Bireyleri Boş Zaman Değerlendirme Bağımsız Değişkenine Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Gruplar	N	%	X	Ss
Televizyon/Cep Tel/ Bilgisayar	514	49,7	3,1000	,48707
Kitap okuma	85	8,2	3,1684	,48726
Eğlence	145	14,0	3,0907	,52725
Spor Yapma	62	6,0	2,9788	,69154
Diğer	228	22,1	3,1313	,54704
Total	1034	100,0	3,1040	,52091

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere kitap okumaya yönelik tutuma ilişkin olarak, ailesi boş zamanını kitap okuyarak geçiren öğrencilerin daha yüksek bir aritmetik ortalamaya sahip oldukları belirlenmiştir. Öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek için de tek yönlü varyans analizine başvurulmuştur.

Tablo-22b. Aile Bireyleri Boş Zamanlarını Değerlendirmeye Göre Öğrencilerin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P*
Gruplar arası	1,529	4	,382		
Gruplar içi	278,777	1029	,271	1,411	,228
Toplam	280,306	1033			

Analiz sonuçlarıyla öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutum görüşleri arasında aile bireylerinin boş zamanını geçirme değişkenine göre anlamlı bir farklılık ($p=0,22 < 0,05$) olmadığı saptanmıştır.

4.2. Öğrencilerin Kitap Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Değerlendirme

Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre öğrencilerin çoğu boş vakitlerinde bilgisayar başında vakit geçiriyor, internet kullanıyor ve televizyon seyrediyor. Kitap okumak ise öğrencilerin boş vakit geçirme tercihinde dördüncü sırada yer almaktadır. Aksaçlıoğlu ve Yılmaz'ın (2007) yaptıkları araştırmada; öğrencilerin boş zamanlarında yapmayı tercih ettikleri ilk üç etkinliğin sırasıyla bilgisayar kullanmak, televizyon izlemek ve kitap okumak olduğu ve teknolojik araçların kitabın önünde yer aldığı saptanmıştır. Öğrencilerin % 49.7' si ilk sırada bilgisayar kullanmayı ve televizyon izlemeyi tercih ederken, yalnızca % 8.2'si kitap okumayı ilk sırada tercih etmiştir. EARGED yapmış olduğu bir araştırmanın analizleri sonucunda, çoğu ailede, kitap alma, kitap okumanın öncelikli bir ihtiyaç olmadığı, boş zamanlarını okuyarak değerlendiren çocukların oranı oldukça düşük olduğu, öğrencilerin büyük çoğunluğunun yeterince kitap sahibi olmadığı, evde kitap okumak için ayrılan sürenin oldukça yetersiz olduğu, kütüphanelerden dergi ve kitap temin etme oranının düşük olduğu ve öğrencilerin gelişmiş ülkelerdeki akranlarının daha çok okuduğunu düşündüklerine ilişkin bulgular elde etmiştir

Yılmaz (2004: 118) bir evde okumaya ilişkin duyarlılığın genel göstergelerinden birisi olarak değerlendirilebilecek kitaplık, aynı zamanda ailedeki okuma kültürünün ve ortamının doğal bir parçasıdır. Çocuk ve gençler için kitap temini de önemlidir. Ebeveynlerin evlerini, öğretmenlerin de sınıflarını buna göre düzenlemeleri gerekmektedir. Bunun için, aileler çocuklarına kitap alma konusunda daha duyarlı olabilirler, evlerin kitaplık ihtiyacı giderilebilir, okul ve sınıfların kütüphane imkânları geliştirilebilir. Evinde kitaplık ya da kitap köşelerinin olup olmadığına dair bulgulara öğrencilerin % 58.3 ünün evinde kitaplık olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulgular doğrultusunda, kolaylıkla kitap temin edebilme şartlarına sahip olan öğrencilere rağmen kitap okuma alışkanlıkları ile karşılaştırıldığı zaman anket sonuçları bir zıtlık olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin çoğu % 78,9 u günlük gazete okumadığını, % 73,6' sı da

haftalık veya aylık dergi takip etmedikleri söylemişlerdir. Durualp, Çiçekoğlu (2013) yaptıkları araştırmada evinde kitaplık olan, anneleri ve babaları kitap okuyan çocukların ölçekten yüksek puan aldığını, okuma tutumlarını arttırmada etkili olduğunu gösterdiğini belirtmişlerdir. Araştırmaya alınan çocuklardan anne-babası sık sık kitap alanların kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum puanının yüksek olduğu saptanmış, sıra ortalamalarına göre, bunu ailesinin bazen kitap aldığını ifade edenler izlemiş, en düşük puanı ise ailesinin hiç kitap almadığı çocuklar almıştır diye ifade etmişlerdir.

Öğrencileri kitap okumaya teşvik eden en büyük etkenin anne-baba ve öğretmen olduğu araştırma sonuçlarında açıkça görülmektedir. Öğrencilerin çevresindeki kişiler onların okuma alışkanlığı kazanmaları açısından oldukça önemlidir.

Araştırma sonuçlarından çıkan sonuca göre öğrencilerin kitap okumasına engel olan en büyük etken % 40,7 ile derslerin yoğunluğu birinci sırada, %33.8 ile bilgisayar / cep tel/ televizyon ikinci sırada yer almaktadır. Ortaöğretim okullarında günde 8 saat ders, haftada 40 saat ders yükü ve 15 farklı ders okutulduğu göz önüne alınırsa öğrencilerin derslerin yoğunluğu nedeniyle kitabı daha az okudukları konusunda haklı oldukları ortaya çıkmaktadır.

Sünbül (2010) araştırmasında SBS' ye hazırlanmanın, kitap okumayı etkileyen faktörler arasında yer aldığını saptarken, televizyon izleme süresi ve internet kullanımı arttıkça kitap okuma davranışının azaldığı sonucuna varmıştır. Sınav hazırlığının daha yoğun olması sebebiyle öğrencilerin sınavlara hazırlanmalarının kitap okumalarını engellediğini belirtmelerinin doğal olduğu ve bu noktada okumanın sınavlarda başarıyı beraberinde getireceğinin sık sık öğrencilere vurgulanmasının faydalı olacağı sonucunu elde etmiştir.

Arıcı (2008) öğrencilerle mülakat yaptığı bir araştırmasında şöyle bir açıklamaya yer vermiştir: Kitap okumaya yeterince zaman ayıramayan öğrenciler çoğunlukla bu etkinliği sevmemekten ziyade vakit ayıramadıklarını ifade etmektedirler. Öğrenciler, bu durumun sebebi olarak kitapların bazılarını sıkıcı bulduklarını, vaktinde bu alışkanlığı kazanamadıklarını, kitapları pahalı bulduklarını, boş zamanlarının olmadığını, gazete ve dergi okumayı daha zevkli bulduklarını, tv, film vs. izlediklerini ve bilgiye ulaşmada daha kolay olan interneti kullandıklarını belirtmektedirler.

Özellikle internet ulaşımında yeni çıkan akıllı cep telefonlarıyla öğrencilerin sosyal medyayı çok fazla kullandıkları her yerde müşahede edilmektedir. Bu nedenle gençler, öğrenciler kitapları daha az okumakta veya hiç okumamaktadırlar.

Analiz sonuçlarıyla öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutum görüşleri arasında kitap okumaya engel durumlar arasında 3.16 aritmetik ortalama ile derslerin yoğunluğu birinci sırada, 3.14 aritmetik ortalama ile YGS/LYS sınavlarına hazırlık ikinci sırada çıkmıştır. Bu sonuçtan da anlaşılıyor ki sınav stresi ve kaygısı, sınavlara hazırlık için ayrılan uzun süre kitap okumayı olumsuz olarak etkilemektedir.

5. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu araştırma, ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlık düzeylerini tespit etmek, öğrencilerin kitap okumaya karşı tutumlarını belirlemek ve buna bağlı öneriler getirmek amacıyla planlanmıştır.

2014–2015 öğretim yılında Siirt ili merkez ve Kurtalan, Şirvan ilçelerindeki toplam 13 okuldan rastgele seçilen ortaöğretim son sınıflarında okuyan 1034 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin kitap okuma alışkanlığının ne düzeyde olduğuna dair veriler, geliştirilen 50 soruluk bir anketle elde edilmiştir. Elde edilen veriler cinsiyet, sınıf düzeyi, ailenin gelir düzeyi, okul türleri, ana-babanın eğitim düzeyi v.b. değişkenleri açısından incelenerek, uygun istatistiksel analiz yöntemleri ile değerlendirilmiş ve tablolar oluşturulmuştur.

Yapılan bu çalışma sonucunda elde edilen verilerin sonuçları aşağıda verilmiştir:

- ✓ Örnekleme grubunda 631'i kız, 403'ü erkek olmak üzere toplam 1034 öğrenci bulunmaktadır.
- ✓ Örnekleme oluşturan öğrencilerin hepsi ortaöğretim son sınıf öğrencileridir.
- ✓ Örnekleme oluşturan öğrencilerin 789'u (% 76,3) il merkezinde, 245'i (% 27,7) ilçelerde olduğu görülmektedir.
- ✓ Örnekleme oluşturan öğrencilerin 513'ü (% 49,6) Anadolu Meslek Liselerinde, 387'si (% 37,4) Anadolu Liselerinde, 88'i (% 8,5) Fen Lisesinde, 46'si (% 4,4) Sosyal Bilimler Lisesinde okumaktadır.
- ✓ Örnekleme oluşturan öğrencilerin anneleri % 45,6'sının okuma yazması yok, %34,9'u ise ilköğretim mezunudur. Babaları çoğunlukla ilköğretim ve ortaokul mezunudur. Eroğlu (1999) da çevrenin özellikle de ebeveynlerin eğitim durumunun öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı üzerinde bariz bir etkisi olduğunu vurgulamaktadır. Bayram (1990), okuma alışkanlığı kazanmış öğrencilerin ailelerinin eğitim düzeylerinin yüksek olduğunu tespit etmiştir.

- ✓ Örnekleme oluşturan öğrencilerin anneleri büyük çoğunlukla (%92,8) ev hanımıdır.
- ✓ Örnekleme oluşturan öğrencilerin babaları çoğunlukla memur veya işçidir (% 33,2).
- ✓ Örnekleme oluşturan öğrencilerin kardeş sayısı çoğunlukla 5 kardeş ve üzeridir. (% 66,9).
- ✓ Örnekleme oluşturan öğrencilerin anne ve babaları çoğunlukla beraber yaşamaktadırlar (% 94,9).
- ✓ Örnekleme oluşturan öğrencilerin aylık gelirleri çoğunlukla 0-1000 TL arasındadır. (% 42,3). Keleş (2006) 'in araştırmasına göre ailenin gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin kitap okuma alışkanlık düzeyleri de artmaktadır. Güngör (2009) ise ailenin gelir düzeyinin yanı sıra yaşanan yerleşim biriminin dahi okuma alışkanlığını ve de dolayısıyla akademik başarıyı etkilediğini vurguluyor.
- ✓ Örnekleme oluşturan öğrencilerin evlerinde çoğunlukla kitaplık mevcuttur. (% 58,3).
- ✓ Örnekleme oluşturan öğrenciler çoğunlukla günde 1 saat kitap okumaktadırlar. (% 53,1).
- ✓ Örnekleme oluşturan öğrenciler çoğunlukla roman/hikaye türünde kitap okumaktadırlar (% 81,6). Acıyan (2008) yaptığı çalışmada öğrencilerin büyük bir kısmı (%55.5) roman türünde kitap okumayı tercih etmişlerdir. Tekgül (2013) yaptığı çalışmada % 72,4'i ise roman/hikaye türünde kitaptan hoşlandıklarını belirtmişlerdir.
- ✓ Örnekleme oluşturan öğrenciler çoğunlukla günlük gazete okumuyor (% 78,9).
- ✓ Örnekleme oluşturan öğrenciler çoğunlukla dergi okumuyor (% 73,6).
- ✓ Örnekleme oluşturan öğrenciler çoğunlukla günlük 2-4 saat arası ders çalışmaktadırlar (% 55,5).
- ✓ Örnekleme oluşturan öğrencilerin kitap okumasına engel olan durumlar, çoğunlukla derslerin yoğunluğudur (% 40,7) ve televizyon/cep tel/bilgisayar (% 33,8). Bu sonuç da bize öğrencilerin okumaktan ziyade izlemeye ve bilgisayara meraklı olduklarını düşündürmektedir. Ayrıca derslerin yoğunluğu ve sınav kaygısı okumayı olumsuz olarak etkilemektedir. Tekgül (2013) yaptığı çalışmada ankete

katılan öğrencilerin kitap okumasına engel olarak en önemli etken olarak derslerin yoğunluğu birinci sırada çıkmıştır.

- ✓ Örnekleme oluşturan öğrenciler çoğunlukla aylık 2-4 kitap okumaktadırlar. (% 47,2). Tekgül (2013) yaptığı araştırmada, öğrencilerin % 28,5'i ayda 2 kitap, % 28'i ayda 3 kitap, % 12,8'inin ayda 4 kitap okudukları ortaya çıkmıştır.
- ✓ Örnekleme oluşturan öğrencilerin anne ve babaları çoğunlukla kitap okumada çocukları üzerinde etkili olmaktadır (% 61,0).
- ✓ Örnekleme oluşturan öğrencilerin aileleri çoğunlukla boş zamanlarını televizyon/bilgisayar ile geçirmektedirler (% 49,7). Kitap okuma ise 4. Sırada yer almaktadır (% 8,2). Acıyan (2008) yaptığı araştırmada öğrencilerin boş zaman aktivitesi olarak kitap okuma % 9.3 oranıyla 6. sırada yer almıştır. Tekgül (2013) yaptığı araştırmada her 100 öğrenciden 63'ünün televizyon seyretmekten hoşlandığı ortaya çıkmıştır.

Araştırma Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Siirt ilinde yapıldı. Bölgenin ve Siirt'in sosyo ekonomik durumunu yansıtan çok önemli veriler ortaya çıktı:

- ✓ Anne mesleği, ev hanımı: % 92.8
- ✓ Kardeş sayısı, 5 ve üzeri: % 66.9
- ✓ Ailenin aylık geliri, 0-1000 arası: % 42.3
- ✓ Annenin eğitim durumu, okumadı: % 45.6
- ✓ Babanın eğitim durumu, ilkokul: % 33.8
- ✓ Anne-baba beraber yaşıyor: % 94.9

Bu veriler, bölgede kızların okuma oranının çok düşük olduğunu göstermektedir. Şimdiki anneler, yaklaşık 30 yıl önce çocuktular ve okul çağındaydılar. Ama ne yazık ki o dönemde okula gönderilmemişler. Okuma yazması olmayan annelerin oranı % 45.6. Bu durum kızların ve dolayısıyla geleceğin annelerinin gelenek görenek ve cehalet yüzünden cahil bırakıldığını göstermektedir. Eğitimden istifade etmemiş, okula gitmemiş bir kadının kitap okuması da düşünülemez. Böylece bu tür ailelerin çocukları da daha az kitap okuyacaklardır. Ama şimdi görüyoruz ki artık kızlar da okula gönderiliyor. Şu anda Güneydoğu Anadolu Bölgesinde kızların ilkokula gönderilme oranı % 90'ın üzerindedir. Bu da çok sevindirici bir gelişmedir.

Araştırma sonucunda öğrencilerin babalarının eğitim durumu, ilkokul mezunu % 33.8 olarak çıktı. Babaların da tıpkı anneler gibi okuma seviyesi çok düşüktür. Okuma seviyesi düşük olan aileler, okuma konusunda bilinçli değiller. Çocukları genellikle okullarda daha başarısız olmakta ve kitap okumaları da az olmaktadır. Araştırma sonucunda öğrenciler arasında babanın öğrenim düzeyi bağımsız değişkenine göre kitap okumaya yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrenciler arasında babanın eğitim seviyesi yükseldikçe kitap okumanın arttığını görüyoruz. Araştırma sonucunda öğrenciler arasında annenin öğrenim düzeyi bağımsız değişkenine göre kitap okumaya yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Annenin öğrenim düzeyi arttıkça, okumaya yönelik tutumu olumlu yönde yükselmektedir.

Ailelerin ekonomik durumu ise içler acısı. Toplumun üçte birinden fazla aylık 1000 lira ve altında bir gelirleri var. Bu durumdaki aileler geçimlerini zor sağlıyor. Aile fakir olunca, okul çağındaki çocuklarını bazen okula göndermeyip, farklı işlerde çalıştırıyorlar. Çocuklarını okula gönderen aileler de onları, hafta sonları bir işte çalıştırıyorlar. Dolayısıyla çocuklar, eğitimden, okuldan, öğretmenden, kitap okumadan geri kalıyorlar.

Kardeş sayısının 5 ve üzeri % 66.9 olarak çıkması, Siirt'te kalabalık ailelerin çokluğunu gözler önüne sermektedir. Böyle ailelerin maddi durumu da genelde düşük oluyor ve bu aileler çevre mahallelerde oturmaktadırlar. Evleri sobalıdır ve bir veya iki odadan oluşmaktadır. Çocukların kendilerine ait ders çalışma odaları yoktur. Evde çalışma ortamı olmayınca çocuklar genellikle okulda başarısız oluyor ve çevrenin de etkisiyle kötü alışkanlıklar ediniyorlar. Kitap alacak ve okuyacak imkanları da çoğunlukla olmuyor.

Annelerin mesleği ev hanımı diyen öğrencilerin oranı % 92.8. Okumayla doğru orantılı olan bu sonuç bize gösteriyor ki, okumayan, okula gönderilmeyen kadınlar iş hayatına giremiyorlar ve sonuçtan da anlaşıldığı üzere büyük çoğunluğu ev hanımıdır. Sosyolojik anlamda da muhafazakâr ve dindar olan Siirt gibi yerlerin halkı kadınların çalışmasını da istemezler. Hatta üniversite okuyup da dışarıda çalıştırılmayan ve ev hanımı olan kadınlar mevcuttur.

Araştırma sonucunda anne ve baba beraber yaşıyor oranı % 94.9 olarak çıktı. Bu da gösteriyor ki boşanma oranı bölgede çok düşüktür. Gelenekler, inançlar gibi etkenlerin

etkisiyle aileler beraber yaşıyor. Bu sevindirici bir sonuçtur. Çünkü boşanmış ailelerin çocukları çoğunlukla problemlili çocuklardır. Anne ve babanın ilgisinden, şefkatinden mahrum olan çocukların psikolojik durumları bozuk olmaktadır. Böyle çocuklar mutsuz, başarısız ve okumaya karşı da ilgisizdirler. Araştırma sonucunda öğrenciler arasında anne ve babanın beraber yaşama bağımsız değişkenine göre kitap okumaya yönelik tutumları arasında anne ve babası beraber yaşayan öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılığın olduğu da belirlenmiştir.

Öğrencilerin bağımsız değişkenlere göre, kitap okumaya karşı tutumları ise şöyledir:

- ✓ Araştırma sonucunda öğrenciler arasında cinsiyet bağımsız değişkenine göre kitap okumaya yönelik tutumları arasında kız öğrencilerin lehinde anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan kız ve erkek öğrenciler arasında okumayı sevip sevmeme durumu bakımından anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir. Kız öğrencilerin kitap okumayı erkek öğrencilere göre daha çok sevdiği tespit edilmiştir. Acıyan (2008) yaptığı araştırmada aynı sonuca ulaşmıştır. Kasımoğlu (2014) yaptığı araştırmada kızların % 94,1'i kitap okumayı severken, erkeklerin % 67,7'si kitap okumayı sevmektedir. Eroğlu (1999) da kız öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarının daha gelişmiş olduğunu söylemektedir.
- ✓ Araştırma sonucunda öğrenciler arasında bulunduğu yerleşim yeri bağımsız değişkenine, il merkezi ve ilçelere, göre kitap okumaya yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir.
- ✓ Araştırma sonucunda öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutuma ilişkin olarak Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerinin daha yüksek bir aritmetik ortalamaya sahip oldukları, belirlenmiştir. Yine öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutum görüşleri arasında öğrencilerin okuduğu okul türü bağımsız değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır.
- ✓ Araştırma sonucunda öğrenciler arasında annenin öğrenim düzeyi bağımsız değişkenine göre kitap okumaya yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Annenin öğrenim düzeyi arttıkça, okumaya yönelik tutumu olumlu yönde yükselmektedir. Acıyan (2008) yaptığı araştırmada bir

farklılığa rastlamamıştır. Kasımoğlu (2014) yaptığı araştırmada annelerin eğitim seviyesi ile çocukların kitap okumayı sevmesi ve bir yıl içerisinde okuduğu kitap sayısı paralel olarak gitmektedir. Yani eğitim seviyesi düştükçe öğrencilerin kitap okumayı sevmesi ve bir yıl içerisinde okuduğu kitap sayısı azalmaktadır.

- ✓ Araştırma sonucunda öğrenciler arasında babanın öğrenim düzeyi bağımsız değişkenine göre kitap okumaya yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrenciler arasında babanın eğitim seviyesi yükseldikçe kitap okumanın arttığını görüyoruz. Acıyan (2008) aynı sonuca ulaşmıştır. Kitap okumayı sevme bakımından da öğrenciler ile babaları arasında anlamlı sonuçlar bize ayrıca toplumumuzda ailede babaların daha etkin rol aldığı düşündürmektedir. Bu da özellikle babalara ayrı sorumluluklar yüklemektedir.
- ✓ Araştırma sonucunda öğrenciler arasında annenin mesleği bağımsız değişkenine göre kitap okumaya yönelik tutumları arasında annesi çalışan öğrencilerin lehinde anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir.
- ✓ Araştırma sonucunda öğrenciler arasında babanın mesleği bağımsız değişkenine göre kitap okumaya yönelik tutumları arasında babası çalışan öğrencilerin lehinde anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir.
- ✓ Araştırma sonucunda öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutum görüşleri arasında kardeş sayısı bağımsız değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır.
- ✓ Araştırma sonucunda öğrenciler arasında anne ve babanın beraber yaşama bağımsız değişkenine göre kitap okumaya yönelik tutumları arasında anne ve babası beraber yaşayan öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir. Mutlu ve huzurlu öğrenciler daha çok kitap okumaktadırlar. Ailevi ve psikolojik sorunları olan öğrenciler daha az okumaktadır.
- ✓ Araştırma sonucunda öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutum görüşleri arasında ailenin aylık gelir bağımsız değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Acıyan (2008) aynı sonuca ulaşmıştır.
- ✓ Araştırma sonucunda öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutum görüşleri arasında evde kitaplık durumu bağımsız değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır.

- ✓ Araştırma sonucunda öğrenciler arasında günlük gazete okuma bağımsız değişkenine göre kitap okumaya yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.
- ✓ Araştırma sonucunda öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutum görüşleri arasında dergi okuma bağımsız değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır.
- ✓ Araştırma sonucunda öğrenciler arasında öğrencilerin okuduğu kitap türü bağımsız değişkenine göre kitap okumaya yönelik tutumları arasında roman/hikaye kitapları lehinde anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Roman ve hikaye kitapları öğrencilerin ilgisini çekmektedir. Bu tür kitapların içinde olaylar ve bu olayları yaşayan kişiler olduğu için, çocuklar için akıcı ve merak uyandırıcı olmaktadır. Bir film izlemekle bir roman veya hikaye okumak birbirine benzemektedir. Çocuklar, bu kitaplardaki kahramanların yerine çoğu zaman kendilerini koymakta ve kitabı bu şekilde okuyarak heyecan duymaktadırlar. Çocuklar, kendilerini maceranın içinde hissetmektedirler. Bundan dolayı bu tür kitapları daha çok tercih etmektedirler.
- ✓ Araştırma sonucunda öğrenciler arasında günlük ders çalışma süresi bağımsız değişkenine göre kitap okumaya yönelik tutumları arasında 5 saat ve üzeri kitap okuyanların lehinde anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Daha çok ders çalışan öğrenciler, daha çok kitap okumaktadırlar. Bu sonuç gayet doğaldır. Ders çalışmak da bir bakıma kitap okumaktır. Ders çalışmak kitapla, defterle içli dışlı olmak demektir. Araştırmalar şunu göstermiştir ki kitap okuma alışkanlığı edinmiş öğrenciler, okul derslerinden de başarılı olmaktadır.
- ✓ Araştırma sonucunda öğrenciler arasında kitap okumaya engel durumlar bağımsız değişkenine göre kitap okumaya yönelik tutumları arasında derslerin yoğunluğu lehinde anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Okullarda ders yoğunluğu çok fazladır. Meslek liselerinin bazı bölümlerinde haftalık 44 saat ders okutulmaktadır. Bu da bazı günlerde 9 saat ders demektir. Bu kadar yoğun bir müfredat programı öğrencilerin sosyal ve kültürel faaliyetlerini kısıtlamaktadır. Çıkan sonuç gayet doğaldır.
- ✓ Araştırma sonucunda öğrenciler arasında öğrencilerin aylık kitap okuma sayısı bağımsız değişkenine göre kitap okumaya yönelik tutumları arasında aylık 5

kitap ve üzeri kitap okuyan öğrencilerin lehinde anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Aylık 5 kitap ve üzeri kitap okuyan öğrencilerin kitap okumaya karşı olumlu tutum içinde olmaları doğrudur. Kitap okumayı seven öğrencilerde okuma alışkanlığı bir tutkuya dönüşmektedir. Aylık 10-15 kitap okuyan öğrenciler dahi çıkmaktadır. Bu çok sevindirici bir sonuçtur.

- ✓ Araştırma sonucunda öğrenciler arasında anne ve baba yönlendirme bağımsız değişkenine göre kitap okumaya yönelik tutumları arasında anne ve baba yönlendiriyor lehinde anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında ailesi tarafından okumaya teşvik edilen ve kendisine kitap alınan öğrencilerin daha çok okuduğu söylenebilir.
- ✓ Araştırma sonucunda öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutum görüşleri arasında aile bireylerinin boş zamanını değerlendirme bağımsız değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır.

Bu sonuçlar bize öğrencilerin okuma alışkanlıkları ile ailelerinin sosyo-ekonomik durumları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Çocukların ergenlik ve gençlik döneminde de ailesini model almaya devam ettiği ortaya çıkmaktadır. Yapılan birçok araştırmada da görüleceği gibi aile eğitimin önemli bir parçasıdır. Gençler, birçok konuda olduğu gibi okuma konusunda da ailesini örnek almaktadır. Birçok davranışın ailede yerleştiğini göz önünde bulundurduğumuzda alınan bu sonucun gayet doğal olduğu söylenebilir. Kitap okumayı sevme bakımından da öğrenciler ile babaları arasında çıkan paralel sonuçlar bize ayrıca toplumumuzda aile içinde babaların daha etkin rol aldığını düşündürmektedir. Bu da özellikle babalara ayrı sorumluluklar yüklemektedir.

Genel olarak öğrenciler okumaya karşı olumlu bir tutum göstermektedirler. Kitabı sevmektedirler, kitabın faydalarına inanmaktadırlar. Kitapların okul başarısını arttıracığına inanmaktadırlar. Ancak çevredeki olumsuz örnekler, teknolojik araçlar, sosyal medya, derslerin yoğunluğu ve YGS/LYS sınavları öğrencilerin kitap okumasını engellemektedir.

Hanedar (2011) yaptığı araştırmada, öğrencilerin büyük çoğunluğunun (% 65.2) her gün kitap okumadığı, ancak % 34.3'ünün her gün kitap okuduğu ortaya çıkmıştır.

Okunan kitaplar arasında ders kitaplarının da olduğu düşünülürken, öğrencilerin çok az kitap okudukları sonucuna varılmaktadır.

Acıyan (2008) yaptığı araştırmada, öğrencilerin büyük çoğunluğunun (% 63.5) yeteri kadar kitap okumadığını, yeteri kadar okumayışlarını, derslerin yoğunluğuna (% 39.6) ve televizyon izlemeye ve internete (% 31.9) bağlamışlardır.

Türkiye'nin okuma kültürünü ayrıntılı olarak inceleyen bir çalışma Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü tarafından "Türkiye Okuma Kültürü Haritası" adıyla 2011'de yapılmıştır. Bu çalışmanın sonuçları, Türkiye'nin okuma kültürünü daha açık ve kapsamlı olarak gözler önüne sermiştir. Çalışmanın aile ve okul değişkeniyle ilgili sonuçları özetle şöyledir:

"Her dört kişiden yalnızca birinin okuma alışkanlığı vardır. Hiç kitap okumayanların oranı yüzde otuzun üzerindedir. Hiç kitap okumama ve yılda 10 kitaptan az okuma oranları dikkate alındığında katılımcıların ortalama %75'i kitap okumamaktadır.

Bireylerin okuma alışkanlığı kazanmasında aile (%14,55) ve öğretmenlerin (%15,76) etkisi düşük düzeydedir.

Aile bireyleri boş zamanlarında kitap, gazete dergi okumak yerine televizyon izlemektedir.

Ders kitapları dışında kitap alımı çok azdır; hatta ders kitapları dışında hiç kitap almayanlar (%21,4) bulunmaktadır.

Evlerde az sayıda kitap bulunmaktadır; evinde hiç kitap olmayan %14,15; 1-25 kitabı olan %43,49'dur." (KTB KYGM, 2011: 41, 60, 67, 104, 110).

Sonuç olarak, okuma kültürü edinme ve edindirmeye ilgili çalışmalara bakıldığında toplumsal düzeyde bir okuma kültürünün olmadığı, kişilerin diğer araç ve etkinlikleri (televizyon, bilgisayar, internet, cep tel, eğlence vb.) okumaya ve kitaba tercih ettikleri; okumayı ve kitabı bir gereksinim olarak görmedikleri ortaya çıkmıştır. Bu durumda, okumanın ve kitabın önemli bir gereksinim olduğunu kavratmak için, okuma alışkanlığını ve kültürünü önce bireysel sonra da toplumsal bir davranışa dönüştürmek gerekmektedir.

5.2. Öneriler

5.2.1. Uygulamaya Dönük Öneriler

Öğrenciler doğduktan sonra özellikle ebeveynlerini taklit ederler. Daha sonra aile, öğretmenler örnek alınmaya başlanır. Yaş ilerledikçe özellikle de ergenlik döneminde örnek alınan kişiler arkadaşlar olmaktadır. Tabii bu aşamadan sonra da insan olgunlaşır ve taklitten vazgeçer.

Öğretmenler ebeveynler ve hatta çevre unsurlarının işbirliği halinde kitap okuma alışkanlığı kazandırma konusunda çalışması sağlanmalı. Kitabın yararları öğrencilere benimsetilmelidir. Toplum üzerinde çok etkili olan basın ve yayın organlarına bu konuda çok iş düşmektedir. Medya, kitap okumayı artırmak için özel programlar hazırlamalı, diğer programlarda da bunu teşvik edecek yayınlar yapmalıdır.

Valiliklerin ve Belediyelerin kitaba dikkat çekmek, insanların rahatça farklı yayınevlerine ve kitaplara ulaşmalarını sağlamak, kitaplara ve yazarlara ilgiyi artırmak için yılda en az bir defa şehirlerde kitap fuarları düzenlemelidirler.

Siirt valiliğinin üçüncü defa Siirt'te düzenleyeceği kitap fuarı takdire şayandır. Bu yıl 29 Mart 2016 tarihinde tekrar başlayacak 3. Siirt kitap fuarı, Siirt halkının ayağına 50 civarında yayınevi, 20 civarında yazar, şair getirmesi halkın kitaba ilgisini artırmaktadır. Bu fuarlara öğrenciler ve halkın yoğun katılımı olmaktadır. Yazar, düşünür ve şairlerin fuarda söyleşi yapmaları da fuara ayrı bir renk bir hava katmaktadır.

5.2.2. Aileler İçin Okumaya Yönelik Öneriler

1. Öğrencilerin alışkanlık kazanmasında en etkili yöntemin model alma olduğu düşünüldüğünde anne ve babalara düşen en önemli görevlerden biri de çocuklarına örnek olmaktır. Dökmen'in (1994), de belirttiği gibi anne babalar sürekli okumayı emretmek yerine kendileri de okumalıdır. Her konuda olduğu gibi okuma konusunda da aile çocuklarına örnek olmalıdır. Sürekli çocuklarına kitap okumasını öğütleyen ve kendisi televizyon kumandasını elinden bırakmayan ve hiç okumayan anne babanın söylediklerinin çocuklarda tesir uyandırması pek mümkün görülmemektedir.

2. Öğrencilerin kitap okumasının önündeki en önemli problem olarak televizyon izlemek ve internet olarak görülmektedir. Bu durumu aileler kontrol altına almalı sürekli televizyonu açık tutmak yerine televizyonu belirlenmiş saatlerde açarak, çocuğu okumaya teşvik etmelidir. Bunun yanında çağımızın çok önemli bir bilgi ve iletişim aracı olarak kabul edilen internet, kitap okuma konusunda öğrencileri engelleyici bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. İnternet kullanımını sınırlamak ve kontrol altında tutmak bu konuda bir çözüm olabilir.

3.Ebeveynler çocuklarının gelişimsel özelliklerini yakından takip etmeli ve onları yaşlarına uygun kitaplara yönlendirmeli.

4.Bütün aile her gün okuma saati düzenlemeli.

5.Okudukları kitapları niçin okuduklarını, ne işe yarayacağını merak eden çocuklara aileler rehber olmalı. Okumanın ne kadar önemli bir iş olduğu anlatılmalı ve okumanın kişiyi her yönden geliştirdiği vurgulanmalıdır.

6.Aileler çocuğun kendi kitaplığını kurmasını sağlamalı, hazırlanan kitaplığın onları ileri götürücü, kelime hazinesini zenginleştirici, kültür birikimine katkı sağlayıcı ve anlam evreninin gelişmesine olanak sağlayıcı türden olmalı.

7.Çocuğun değer verdiği özel günlerinde ona kitap hediye edilmeli.

8.Kitap evleri ve kitap fuarları gezilerek çocukların buralara ısınmaları sağlanmalı.

9.Kitap okuma konusunda çocuklara baskı yapılmamalı. Aileler çocuklarının her yaptığı iş sırasında “ders çalış” talimatı vererek öğrenciyi sıkıştırmamalı, onların sosyal faaliyetlerde de bulunmasını sağlayarak gelişimine katkıda bulunmalıdırlar.

10. Çocukların televizyon seyretme ve internet kullanma zamanlarını sınırlandırmaları gerekir.

5.2.3. Öğretmenler İçin Okumaya Yönelik Öneriler

1. Öğretmenler, branşı ve görevi ne olursa olsun öğrenciyi okuma alışkanlığı kazandırma konusunda sorumlu olduklarının farkında olmalıdırlar.

2. Gelişim dönemindeki bir öğrenci için en önemli model öğretmendir. Öğretmenler, kendisi öncelikle okumalı ve okuduklarından ilgisini çeken bölümleri

öğrencileriyle paylaşmalıdır. Bu öğrenciyi okumaya yönlendirecek önemli bir etkinlik olacaktır.

3. Okulda toplu okuma saatleri düzenlenmeli herkesin okuması sağlanarak okulda okuma bir geleneğe ve kültüre dönüştürülmelidir.

4. Öğretmenler, okumayı bir yarış havasına sokarak öğrencilerin daha çok okumasını teşvik etmeli, çok okuyan öğrencileri ödüllendirmelidirler.

5. Öğretmenler, kitap fuarlarına, konferanslara, panellere, sempozyumlara, öğrencilerini götürerek onlara okuma ve kitap sevgisi aşılamalıdır.

6. Öğretmenler, öğrencilerine onların zevkine ve seviyesine uygun kitaplar seçerek onların okuma zevkini tatmasını ve okumayı bir alışkanlık haline dönüştürmesini sağlamalıdır.

7. Öğretmen, kitap türlerinin nasıl okunması gerektiğini öğrencilere öğretmelidir. Bir şiirle bir romanın aynı şekilde okunmayacağını öğrenci bilmelidir. Öğretmen, her kitabın farklı bir işlevi olduğunu öğrencilere öğretmelidir

8. Öğretmen, derse girdiği ilk andan itibaren çocuğu araştırmaya, kitapları karıştırmaya, kitapları birbiriyle mukayese etmeye alıştırmalıdır.

5.2.4. Öğrenciler İçin Okumaya Yönelik Öneriler

1. Öğrenciler, şunu iyi bilmelidirler ki onların kişisel gelişimi ya da mesleki gelişimleri bakımından okuma önemli bir ihtiyaçtır. Bu şekilde okumaya bakan bir öğrenci okumayı sadece boş zaman uğraşı olarak görmeyecek her fırsatta okumaya çalışacaktır.

2. Öğrenciler, okumayı öğrenciliğin gereği olarak görmeli ve en önemli zamanı okumaya ayırmalıdır.

3. Araştırmalarda da görüldüğü üzere öğrencilerin okumasının önündeki en önemli engel olarak televizyon ve internet olarak görülmektedir. Öğrenciler şursuz bir şekilde televizyon veya internete kendini kaptırmamalı bu konuda bir oto kontrol sağlamalıdır.

4. Öğrenciler, yapacağı her şeyi belli bir plan dahilinde yapmalı, bu planlama içerisinde okumaya da önemli bir yer ayırmalıdır. Günlük okuma saati ve aylık okuyacağı kitap sayısını belirlemelidirler.

5. Öğrenciler, kendi zevklerine ve seviyelerine uygun, anladıkları ve hoşlandıkları kitaplar belirleyerek onları tercih etmelidirler. Bu şekilde okuma öğrenciler için bir zevk ve alışkanlığa dönüşecektir.

6. Öğrencinin her zaman yanında bir kitap olmalı.

7. Öğrenciler, kütüphanelere gitmeyi, kitap fuarlarını gezmeyi, kitap satan yerlere gitmeyi alışkanlık haline getirmelidirler.

5.2.5. Okuma Üzerine Yapılacak Çalışmalara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırma ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığını inceleyen bir araştırmadır. Kitap okuma alışkanlığını etkileyen teknolojik unsurlar hakkında yeterli bir çalışma yapılırsa faydalı olur. Bu konu güncel bir konudur ve üzerinde durulması gerekir. Hatta okumayı teknolojinin içerisine yerleştirmenin yolları araştırılmalıdır.

2. Bu çalışmadan hareketle akademik başarının kitap okuma ile paralel gittiği görülmektedir. Dolayısıyla kitap okuma alışkanlığını geliştirmenin yolları araştırılabilir. Benim yaptığım çalışma betimsel bir çalışmaydı ama deneysel bir çalışma yapılarak kitap okuma alışkanlığını olumlu yönde etkileyecek unsurların üzerinde durulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Acıyan, A.A., (2008). *Öğrencilerin okuma alışkanlıkları ve Akademik Başarı Düzeyi arasındaki İlişki*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akgün, Ö., Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Demirel, F. ve Karadeniz, Ş. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi yay. 16. Baskı.
- Akpınar, B., “Çocukların Televizyon İzlemede Davranışlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi”, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 2004, s.38, s. 306.
- Aksaçlıoğlu A. ve Yılmaz B., “Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi”, *Türk Kütüphaneciliği* 21, 1(2007), 3-28.
- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2010). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Ankara: Akçağ Yayınevi.
- Akyol, H. (1998). *Kelime Tanıma ve Okumaya Etkisi*,(Bildiri), Selçuk Üniversitesi Eğitim Fak. Eğitim Bilimleri Bölümü VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 9-11 Eylül 1998, Konya.
- Arıcı, A.F. (2008). *Okumayı niye sevmiyoruz? Üniversite öğrencileri ile mülakatlar*. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(10), 91-100.
- Arseven,T. (2005). *Mesaj Açısından Çocuk Kitapları*, Hece, Sayı 104–105, ss. 41-55.
- Arslan, Y., Çelik, Z. ve Çelik, E. (2009). *Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının belirlenmesi*, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, s.26, s.113-124.
- Ayaydın, K. (2003). *Okumanın Kanatlarında*, İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Aytaş, G. (2003). “*Okuma Gelişiminde Çocuk Edebiyatının Rolü*”, *Türklük Bilimi Araştırmaları (Türkçe Öğretiminde Özel Sayı)*, (13), ss. 155-160.
- _____ (2005). “*Okuma Eğitimi*”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, (4), ss. 461-470.
- Aytaş, G. (2002). *Edebiyat Ve Medya, Kitaptan Ekran Edebiyat*, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları,
- Balcı, A. (2013). *Sosyal Bilimlerde Araştırma*, Ankara: Pegem Akademi yay. 10. Baskı.
- Bamberger, R. (1990). *Okuma Alışkanlığını Geliştirme*, (Çev: B. Çapar), Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Basar, M. (2001). “*Ailelerdeki Yanlış Başarı Algılamasının Öğrenci Üzerindeki Etkileri*”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, s:2, s.115-124.
- Bayis, S. (2010). *4. 5. 6. ve 7. Sınıf İlköğretim Öğrencilerinin Okuma ve Kütüphane Kullanım Alışkanlıklarının İncelenmesi*, (yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Bayram, S. (2001). *Türkiye’de Kitap Okuma Alışkanlığı*, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.

Baysal, J. (1991). *Kitap Ve Kütüphane Tarihine Giriş*, İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği Yayınları.

Bircan, İ. ve Tekin M.(1989). “*Türkiye’de Okuma Alışkanlığının Azalması Sorunu ve Çözüm Yolları*”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt (22) , s.1, s.393-410.

Bozkurt, N., Saracoğlu, A. S., ve Serin, O. (2003). “*Üniversite öğrencilerinin okuma ilgileri ve okuma alışkanlıklarını etkileyen faktörler*”, Eğitim Araştırmaları Dergisi. 4 (12), 148-157.

Coşkun, E. (2002). “*Okumanın Hayatımızdaki Yeri ve Okuma Sürecinin Oluşumu*”, Türklük Bilimi Araştırmaları, s.16, ss. 11., s.11-ss.231-244.

___(2003). “*Çeşitli Değişkenlere Göre Lise Öğrencilerinin Etkili Okuma Becerileri ve Bazı Öneriler*”, Türklük Bilimi Araştırmaları (Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı), 13,ss. 219–232.

Çakıcıoğlu, E. (2007). *Dünya Düşünürlerinden Seçme Sözler*, İstanbul: Yakamoz Yayıncılık, s. 235.

Çiçekoğlu P. ve Durualp E. (2013). “*Sekizinci sınıf öğrencilerinin kitap okumaya yönelik tutumlarının internet ve kitap okuma alışkanlıkları açısından incelenmesi*”. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 2/1, 115-132.

Çoraklı, S. (1998). *Kitap Okuma Şuuru, Okuma Üzerine Düşünceler* (Derleme), İstanbul: Marifet Yayınları.

Dede, D. (2008). *Çocuklara kitap okuma alışkanlığı kazandırmak*. <http://www.cocukgelisimi.com/haber/79-cocuk-egitimi-cocuklara-kitap-okuma-aliskanligikazandirmak>.

Demirel, Ö. (2000). *Türkçe Öğretimi*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Demirel, Ö., *Eğitim Sözlüğü*, Pegem A Yayıncılık, Ankara: 2005.

Demirel, Ö. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem A Yayınları, 9. Baskı.

De Devrimci, H. (1993). *İlkokul 5. Sınıf Çocuklarında Okuma Alışkanlığının İncelenmesi*, (Bilim Uzmanlığı Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Dökmen, Ü. (1994). *Okuma Becerisi İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psiko-Sosyal Bir Araştırma*, Ankara: MEB Yayınları.

Earged (2008). *Öğrencilerin şiddet algısı*, Ankara: MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı.

Ekici, N. (1998). “*Cumhuriyetin 75. Yılında Bilgi Çağı, Kitap Şuuru ve Öğretmen Üzerine Bir Analiz*”, Türk Edebiyatı Dergisi, S.11, S.47-49

Epçaçan, C. (2013). *Çoklu Zekâ Kuramına Dayalı Öğretim Uygulamalarının Öğrencilerin Okuduğunu Anlama Becerilerine Etkisi*, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/1 Winter 2013, p.1335-1353, ANKARA-TURKEY.

- Epçaçan, C. (2012). “Ortaokul Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri İle Okumaya İlişkin Tutumları Arasındaki İlişki”. Turkish Studies Dergisi, s.1711-1726.
- Erdost, M. İ. (1991). “Yayıncılık Ve Kütüphanecilik Açısından Düşünce Özgürlüğü Ve Sansür Konulu Panel Notları”, Ankara: TKD Ankara Şubesi Yayın Organı, Sayı:2.
- Erdost, Ö., Kutluca. T. ve Yalman, M. (2013). “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıkları Üzerine Betimsel Bir Araştırma Dicle Üniversitesi Örneği”, Bilgi Dünyası Dergisi, s. 291-305.
- Eroğlu, G. (1999). *Malatya Lisesi Öğrencilerinin Başarı ya da Başarısızlıklarında Etkili Olan Faktörlerin Sosyolojik Bakımdan İncelenmesi*, Fırat Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.
- Gönen, M., Işitan, S., Öncü, E. (2004). “İlköğretim 5. 6. Ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıklarının İncelenmesi” , Milli Eğitim Dergisi, Sayı 164.
- Güney, S., *Davranış Bilimleri ve Yönetim Psikolojisi Terimler Sözlüğü*, Ocak Yayınları, Ankara 1998.
- Gürcan, H.İ. (1999). “Okuma Alışkanlığı ile Kitap Yayıncılığının Kültürel İletişim ve Teknolojisine Bağlı Sorunlar Karşısında Türkiye Koşulları Temelinde Bir Model Önerisi”, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Güngör, E., (2009). *İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığı İle Türkçe Dersi Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hançerlioğlu, O., *Türk Dili Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1995.
- Hanedar, R., (2011). *8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıkları ve Okuduğunu Anlama Becerileri Üzerine Bir Araştırma*, (Yüksek Lisans Tezi), İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- İnceoğlu, M. (2000). *Tutum, algı, iletişim*, Ankara: İmaj Yayıncılık.
- Kağıtçıbaşı, C. (1999). *Yeni insan ve insanlar*, İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kaplan, M. (1991). *Nesillerin Ruhu*, İstanbul: Dergah Yayınları.
- Kaplan, M. (2004). *Kültür ve Dil*, Ankara: Dergâh Yayınları, 17. Baskı
- Karaçam, A.(2005). *Hastalarını Kitapla İyileştiren Doktor*, Kitap Hayattır Dergisi, s.2, ss. 44-46.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Kasımoğlu, (2014). *7. Sınıf Öğrencilerinde Kitap Okuma Alışkanlıkları ile Akademik Başarıları arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kavcar, C., Oğuzkan F. ve Sever S. (1995). *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi*, Ankara: Engin Yayınevi.
- Keleş, Ö. (2006). *İlköğretim 4. Ve 5. Sınıf Öğrencilerinde Kitap Okuma Alışkanlığının İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Koç, N. (1981). *Liselerde Öğrencilerin Akademik Başarılarının Değerlendirilmesi Uygulamalarının Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma*, Ankara: A.Ü.E.B.F. Yayınları.
- Köksal, K. (2001). *Okuma Yazmanın Öğretimi*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kuo, A. A. Franke, T. M. Regalado, M. Halfon, N. (2004). Parent Report of Reading to Young Children *PEDIATRICS 113(Supplement 5), 1944-1951*.
- Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü (2011). *Türkiye Okuma Kültürü Haritası*.
- Meral, P.S.(2005). “*Enflasyon Ve Enflasyonun Okuma Alışkanlığına Etkisi*”, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 19.
- Mirel, Ö. (1996). *Türkçe Programı ve Öğretimi*, Ankara: Kardeş Kitap ve Yayınevi, Odabaş, Y. Polat, C. (2008). “*Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı: Ankara Üniversitesi Örneği*”, *Bilgi Dünyası*, 9 (2), ss.431-465.
- Oğuzkan, T. (1981). *Türkiye'de Orta Öğretim ve Sorunları*, Ankara: Altın Matbaacılık.
- Öncül, R., *Eğitim ve eğitim bilimleri sözlüğü*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2000.
- Özbay, M. (2002). “*Kültür Aktarımı Açısından Türkçe Öğretimi*”, *Türk Dili*, S: 602, s.112.
- Özbay, M. (2006). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri 1*, Ankara: Öncü Kitap, s. 268.
- Okay, O. (2004). “*Okumayan Toplum*”, *Türk Dili*, sayı.629, s.417.
- Özdemir, E. (1983). *Okuma Sanatı*, İstanbul: Varlık Yayınları.
- Özdemir Ç. (2004). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, Ankara: Asil Yayınları, s. 410.
- Sağlamtunç, T. (1991). “*Yayıncılık Ve Kütüphanecilik Açısından Düşünce Özgürlüğü Ve Sansür Konulu Panel Notları*”, TKD Ankara Şubesi Yayın Organı, Sayı:2
- Sever, S. (2004). *Türkçe Öğretimi Ve Tam Öğrenme*, Ankara: Anı Yayıncılık, 4. Baskı.
- Sünbül, M. (2010). *SBS, Okuma Alışkanlığını Azaltıyor*, <https://www.facebook.com/note>.
- Tekgül, K., (2013). *İdareci Ve Öğretmenlerin Öğrencilerde Kitap Okuma Alışkanlığının Geliştirilmesine Yönelik Düşüncelerinin İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türk Dil Kurumu Yayınları, *Türkçe Sözlük*, Ankara 2005.
- Türkiye okuma kültürü haritası. (2013). 28 Eylül 2013 tarihinde <http://www.kygm.gov.tr/>.

Yalçınkılıç, K. (2007). “*Türkçe Öğretmen Adaylarının Okumaya İlişkin Tutum ve Görüşleri*”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, sayı 1, ss. 225-241.

Yılmaz, B. (1993). *Okuma Alışkanlığında Halk Kütüphanelerinin Rolü*, Ankara: Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü.

Yılmaz B. (2004). “*Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarında ebeveynlerin duyarlılığı*”, Bilgi Dünyası, 5(2), 115-136.

11. Evde kitaplığınız var mı?

- Evet Hayır

12. Kitap okumaya günde ortalama ayırdığınız süre nedir?

- zaman ayırmam Bir saat İki-üç saat Dört saat ve üzeri

13. Hangi tür kitapları okuyorsunuz?

- Masal Roman/Hikaye Resimli kitaplar Şiir
 Bilim kitapları Ansiklopedi Diğer

14. Günlük gazete okur musunuz?

- Evet Hayır

15. Haftalık veya aylık dergi okur musunuz?

- Evet Hayır

16. Günde kaç saat ders çalışıyorsunuz?

- 1 saat 2-4 saat 5 saat ve üzeri

17. Kitap okumanıza engel olan en önemli etken nedir?

- Televizyon/cep Tel/Bilgisayar Ev işleri Derslerin yoğunluğu Üniversite sınavlarına hazırlık

18. Ayda kaç tane kitap okuyorsunuz?

- 1 tane 2-4 tane 5 ve üzeri

19. Kitap okumanız konusunda anne-babanız sizi yönlendiriyor mu?

- Evet Hayır

20. Aile bireyleri boş zamanlarını en çok aşağıdakilerin hangisiyle değerlendirirler?

- Televizyon/Bilgisayar izleme Kitap okuma Eğlence Spor yapma Diğer

Soru No.	ANKET SORULARI	HIÇBİR ZAMAN	ARA SIRA	BAZEN	GENELLİKLE	HER ZAMAN
21	Babanız veya anneniz size ne sıklıkla kitap alır?					
22	Ailemle birlikte kitap almak için kitap evlerine giderim.					
23	Babam ve annem istediğim kitabı almama izin verir.					
24	Okuyacağım kitabın kapağına, resmine önem veririm.					
25	Okuyacağım kitabın içeriğine, konusuna önem veririm.					
26	Başkalarına hediye vermem gerektiğinde kitap hediye ederim.					
27	Kütüphaneye ne sıklıkla gidersiniz?					
28	Öğretmenlerim kitap okumam için beni teşvik ederler.					
29	Öğretmenlerin verdiği kitap okuma ödevlerini hiç sevmem.					
30	Ailenizdeki kişiler ne sıklıkla kitap okurlar?					
31	Ders kitapları dışında da farklı kitaplar okurum.					
32	Okuyacağım kitaplarda seçici davranırım.					
33	Elime geçen her kitabı okurum.					
34	Boş zamanlarımda kitap okurum.					
35	Boş zamanlarımda Tv. Bilgisayar veya Cep telefonuyla zaman geçiririm.					
36	Okul derslerime her gün çalışırım.					
37	YGS/LYS sınavları kitap okumamı engelliyor.					
38	Kitap okuduğumda kendime güvenim artar.					
39	Ulaşım araçlarında kitap okuyanlara imrenirim.					
Soru No.	ANKET SORULARI Not: Bu bölüm sorularının cevapları farklıdır. Cevaplara baktıktan sonra işaretleyiniz.	HIÇ KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	KARARSIZIM	KATILYORUM	TAMAMEN KATILYORUM
40	Kitap okumak eğlenceli ve zevkli bir uğraştır.					
41	Kitap okuyanın bilgisi artar, hayal dünyası gelişir.					
42	Kitabın en iyi dost olduğuna inanıyorum.					
43	Kitap okumanın gereksiz bir uğraş olduğunu düşünüyorum.					
44	Kitap okumanın YGS/LYS sınavlarına olumlu katkı sağladığına inanıyorum.					
45	Kitap okumanın okul başarısını artırdığını düşünmüyorum.					
46	Toplumda başarısıyla tanınan insanların geçmişte ve şimdi çok kitap okuduklarına inanıyorum.					
47	Kitap okumak İnsanlarla kaynaşmayı ve iletişim kurmayı sağlar.					
48	Kitap okumak, kişiye çevrede saygınlık kazandırır.					
49	Ülkemizde kitap fiyatlarının pahalı olduğuna inanıyorum.					
50	Okuduklarımdan çok dinlediklerim ve izlediklerim zihnimde daha kalıcı oluyor.					

T.C.
SİİRT VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 76559309-100-E.5285212
Konu: Anket

22.05.2015

EVLİYA ÇELEBİ MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ MÜDÜRLÜĞÜNE
SİİRT

İlgi: Müdürlüğünüzün 18.05.2015 tarihli ve 182 yazıları.

Valilik Makamının okulunuz personeli Zeynel Abidin DEMİR'in yapacağı anket çalışması ile ilgili 21.05.2015 tarih ve 5256605 sayılı makam onayları ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Mehmet Fatih ALP
Müdür a.
Millî Eğitim Şube Müdürü

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır
22.05.2015

Ek: Valilik Oluru (1 Sayfa)

Metin EROĞLAN
Millî Eğitim Müdürlüğü
Memur

Yeni Mah. Öğretmenevi Binası 3-4 Kat 56100/SİİRT
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: kultur56@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Kerem BİŞİ Şef
Tel: (0 484)223 10 28/151
Faks: (0 484) 223 22 98

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 3b94-f031-33f2-a25d-a06f kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
SİİRT VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 76559309-100-E.5256605
Konu: Anket

21.05.2015

VALİLİK MAKAMINA
SİİRT

İlgi: Eviya Çelebi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Müdürlüğünün 18.05.2015 tarih ve 182 sayılı yazıları.

Siirt Üniversitesi Türkçe Eğitimi Alanında Yüksek Lisans Tezi öğrenimi gören Zeynel Abidin DEMİR'in ilimiz merkez ve ilçelerde bulunan ortaöğretim kurumlarında kitap okuma düzeyini belirlemek amacıyla yapmak istediği anket araştırması müdürlüğümüze uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

M.Fethi SUAY
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
21.05.2015
Bahadır YÖRÜK
Vali a.
Vali Yardımcısı

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır
22.05.2015

Metin EROĞLAN
Millî Eğitim Müdürlüğü
Memur

Ek: Yazı Örneği (3 Sayfa)

Yeni Mah. Öğretmenevi Binası 3-4 56100 SİİRT
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: kultur56@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Kerem BİŞİ Şef
Tel: (0 484) 223 10 28/1510
Faks: (0 484) 223 22 98

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 20-fb77-3bb5-9efc-6ef5 kodu ile teyit edilebilir.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Zeynel Abidin DEMİR
Doğum Yeri ve Tarihi	Siirt- 09/07/1974
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Dicle Üniversitesi Eğitim Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Y. Lisans Öğrenimi	
Bildiği Yabancı Diller	
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullar
İletişim	
E-posta Adresi	zeynellad@hotmail.com
Tarih	